

Visie en uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2024 - 2028

Voorwoord

Met trots presenteer ik u deze duurzaamheidsvisie, waarvan ik hoop dat deze u ook inspireert.

In een tijd waarin de roep om verandering steeds luider wordt en de urgentie om onze planeet te beschermen steeds duidelijker wordt, is het essentieel dat we als gemeenschap verantwoordelijkheid nemen voor onze toekomst en die van komende generaties.

Deze duurzaamheidsvisie is het resultaat van nauwe samenwerking tussen onze gemeente, haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Het is een weerspiegeling van onze gedeelde waarden en ons gezamenlijk streven naar een leefbare en veerkrachtige toekomst voor iedereen.

In deze visie stellen we ambitieuze doelen om onze ecologische voetafdruk te verkleinen, onze natuur te beschermen en te herstellen en onze gemeenschap veerkrachtiger te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering. We omarmen innovatie, creativiteit en samenwerking als drijvende krachten achter onze duurzame transitie.

Maar een visie is slechts het begin. Het is aan ons allen om deze visie om te zetten in concrete acties en resultaten. Als gemeente willen we leiderschap tonen door het goede voorbeeld te geven, maar we kunnen dit niet alleen. Het is een gezamenlijke inspanning die de betrokkenheid en toewijding van ons allemaal vereist.

Ik wil dan ook alle betrokkenen bedanken die hebben bijgedragen aan het tot stand komen van deze visie. Samen werken we aan een duurzaam Ermelo, waar het aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te verblijven.

Heeft u vragen, opmerkingen of ideeën? Laat het weten via duurzamer@ermelo.nl.

Want een goede visie blijft in beweging en is flexibel genoeg om mee te gaan met de ontwikkelingen die op ons afkomen.

We omarmen innovatie,
creativiteit en samenwerking
als drijvende krachten achter
onze duurzame transitie.

Ronald van Veen

Wethouder Duurzaamheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5		
Aanleiding	6		
Bedoeling visie en uitvoeringsprogramma	6		
Totstandkoming duurzaamheidsvisie	6		
Leeswijzer	6		
2. Kaderstelling, afbakening en opgave	7		
Kaderstelling (klimaatakkoord en klimaatwet)	8		
Afbakening	9		
Raakvlakken	10		
3. Visie: duurzaam Ermelo	11		
4. Doelen en mijlpalen	15		
Einddoel: 2050, tenzij (strategische doelen)	16		
Tussendoelen (operationele doelen)	16		
5. Rolneming en samenwerking	19		
Rolneming gemeente	20		
Slim en goed samenwerken met partners	21		
6. Activiteiten (naar werkveld)	22		
● Energietransitie	23	● Biodiversiteit	33
● Circulaire Economie	28	● Communicatie en Participatie	36
● Klimaatadaptatie	30	Fasering	38
		7. Communicatie en participatie	41
		Communicatiestrategie duurzaamheid	42
		Projectcommunicatie	42
		8. Mensen en middelen	43
		Programmasturing en omgevingswet	44
		Benodigde capaciteit	44
		Kosten	45
		Dekking	45
		9. Monitoring en verantwoording	46
		Monitoren van de voortgang	47
		Ontwikkeling Online Dashboard	47
		Verantwoording	47
		Evaluatie	47
		Bijlage 1: Samenvatting communicatie en participatietraject	49
		Bijlage 2: Onderbouwing doelstellingen energietransitie	53
		Bijlage 3: Onderbouwing meerjarenbegroting	56

1 Inleiding

Aanleiding

Het klimaat verandert. De temperatuur op aarde stijgt. Dit komt door de toename van broeikasgassen in de lucht. Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Daarom neemt Nederland - zelf en samen met andere landen - maatregelen om zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering (o.a. het Deltaprogramma en de Nationale Adaptatiestrategie) en om verdere klimaatverandering te beperken (o.a. het Klimaatakkoord). Deze maatregelen samen vormen het Nederlandse klimaatbeleid.

In maart 2022 heeft de gemeenteraad besloten om de verouderde Ermelose ambities op het gebied van duurzaamheid en klimaat te herijken en vervolgens ook een nieuw uitvoeringsprogramma op te stellen om hier invulling aan te geven. De raad heeft daarvoor het projectinitiatiedocument (PID) "Herijking ambities en doelstellingen duurzaamheid en uitvoeringsprogramma duurzaamheid en klimaat" vastgesteld.

Bedoeling visie en uitvoeringsprogramma

De bedoeling van deze duurzaamheidsvisie is om de lokale ambitie en doelstellingen bij te stellen naar een realistisch, haalbaar en uitvoerbaar niveau en om in kaart te brengen welke stappen de komende jaren gezet kunnen worden om deze doelstellingen dichterbij te brengen en inzicht te hebben in welke capaciteit en middelen daarvoor nodig zijn.

Totstandkoming duurzaamheidsvisie

In een interactief proces met de raad, het college, betrokken stakeholders en inwoners zijn alle bouwstenen voor de duurzaamheidsvisie en het uitvoeringsprogramma verzameld. Na de projectstart is een analyse uitgevoerd. Het analysedocument inclusief kaderstelling is met de raad besproken tijdens een diversen avond op 29 maart 2023. Aansluitend hebben 3 ambtelijke werksessies plaatsgevonden. Inwoners hebben hun ideeën gedeeld tijdens een dialoogavond en een online Dorpsgesprek. Met onze externe samenwerkingspartners (zoals: Liander, waterschap Vallei & Veluwe, BKE, buurtverenigingen,

NMP, recreatieondernemers, etc.) hebben twee bijeenkomsten plaatsgevonden waarin we hen gevraagd hebben te reflecteren op de opbrengsten. Vervolgens zijn de hoofdlijnen van de duurzaamheidsvisie voorgelegd aan de raad op basis van een hoofdlijnendocument. Bij dit hoofdlijnendocument zijn 2 moties en 1 amendement vastgesteld. De opbrengst van dit participatieve proces is uitgewerkt in de voorliggende duurzaamheidsvisie en het uitvoeringsprogramma.

In bijlage 1 is een nadere uitwerking opgenomen met de opbrengst van het communicatie- en participatietraject.

Leeswijzer

In voorliggend document is de duurzaamheidsvisie van de gemeente Ermelo uitgewerkt en de manier waarop daar uitvoering aan wordt gegeven. De opbouw van dit rapport is dat we van ver weg in 2050 naar dicht(er)bij in het hier en nu toewerken. Na een beschrijving van de opgave die voorligt

beschrijven we in hoofdstuk 3 een integrale visie gericht op 2050. Deze werken we vervolgens thematisch uit in een aantal doelen voor de lange en middellange termijn in hoofdstuk 4.

Daarna beschrijven we in hoofdstuk 5 per werkveld wat we kunnen doen om die doelen dichterbij te brengen. We besluiten met een aantal organisatorische en randvoorwaardelijke zaken in hoofdstuk 6, 7 en 8. Waarna we afronden met een slothoofdstuk over monitoring en verantwoording.

2 Kaderstelling, afbakening en opgave

Lokaal duurzaamheidsbeleid staat niet op zichzelf maar moet passen binnen (inter)nationale wetten en afspraken. Maar wat zijn de internationale en landelijke kaders precies? En welke opgaven liggen er op het bord van de gemeente en wat is daar al over afgesproken? We zetten het in dit hoofdstuk op een rij:

Kaderstelling (klimaatakkoord en klimaatwet)

Klimaatbeleid van de gemeente Ermelo staat niet op zichzelf, maar sluit aan bij internationale afspraken en landelijke wetgeving. Dit vormt de basis voor lokale inspanningen. Deze paragraaf geeft hier een kort overzicht van.

Overeenkomst van Parijs (internationaal)

Het klimaatakkoord van Parijs uit 2015 is door 185 landen geratificeerd en is een internationaal juridisch bindend verdrag gericht op:

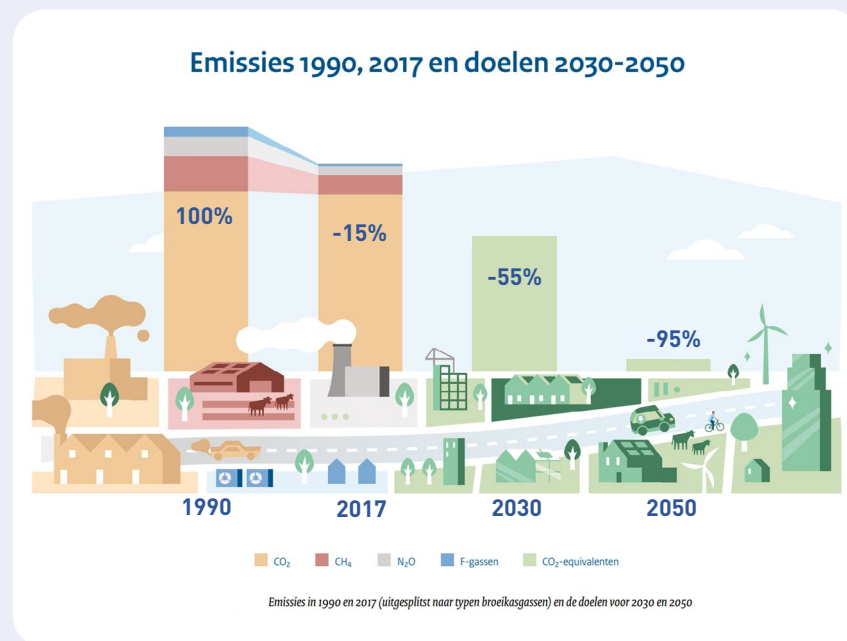
- Het beperken van de mondiale temperatuurstijging tot ruim onder de 2°C (streefdoel 1,5°C) ten opzichte van het pre-industriële tijdperk.
- Het versterken van de weerbaarheid en het verkleinen van de kwetsbaarheid voor de gevolgen van klimaatverandering.
- Financiële stromen in lijn brengen met deze twee doelen.

Klimaatwet (nationaal)

De nationale klimaatdoelen zijn vastgelegd in de Klimaatwet van 2019. De wet verankert de volgende doelstellingen van het klimaatbeleid voor 2030 en 2050 juridisch:

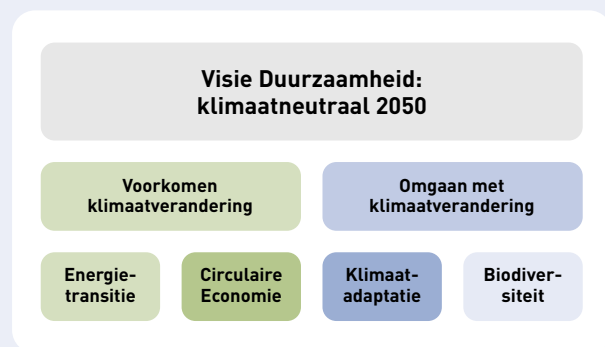
- Nederland moet in 2050 de uitstoot van broeikasgassen met 95% gereduceerd hebben t.o.v. 1990;
- Voor 2030 is een tussentijds streefdoel gesteld van 55% broeikasgasreductie; en
- Voor 2050 is, eveneens als streefdoel, opgenomen dat de elektriciteitsproductie 100% CO₂-neutraal is.

De figuur hiernaast toont de emissies in referentiejaar 1990 en in 2017, en de doelstellingen voor 2030 en 2050 zoals opgenomen in de Klimaatwet. Dit geeft duidelijk de beweging aan die ingezet is.

Afbakening

Duurzaamheid is een breed onderwerp. Een heldere afbakening helpt om duidelijk te maken waar deze visie wel en waar deze niet overgaat. In lijn met het Nederlandse klimaatbeleid hanteren we in de Ermelose duurzaamheidsvisie een indeling gericht op het voorkomen van én het omgaan met klimaatverandering. De thema's die we in deze visie uitwerken zijn: Energietransitie, Circulaire Economie, Klimaatadaptatie en Biodiversiteit.

Thema Energietransitie

Opgave: wat is het (maatschappelijk) probleem en waar willen we ons op richten?

De energietransitie betekent een overgang van fossiele bronnen (zoals aardgas, olie of kolen) naar schone groene energie uit duurzame, hernieuwbare bronnen. Deze overgang heeft één duidelijk doel: de opwarming van de aarde tegengaan, door de CO₂-uitstoot omlaag te brengen. De focus ligt hierbij op de elektriciteits- en warmtevraag van onze inwoners, bedrijven en instellingen. Daarnaast omvat het ook de mobiliteit binnen onze gemeentegrenzen. We onderscheiden binnen deze opgave de volgende deelopgaven: 1) verduurzaming gebouwde omgeving, 2) duurzame mobiliteit, 3) verduurzamen elektriciteitsopwekking, 4) verduurzaming bedrijven, industrie en landbouw en 5) opslag en netwerk.

Kaders: wat zijn de (beleids)kaders waarbinnen we deze taak uitvoeren?

Voor de opgave energietransitie zijn door gemeente Ermelo diverse kaders vastgesteld. Dit betreft: Regionale Energie Strategie (hierna RES) Noord-Veluwe, Lokaal afwegingskader Energieopwekking, Regionale Structuur Warmte, Transitievisie Warmte Ermelo (hierna TVW), Wijk van de Toekomst Ermelo, Mobiliteitsvisie, Laad- en plaatsingsvisie elektrificeren mobiliteit, uitgifte bedrijven-terreinen, Green Deal Veldzicht, Lokale aanpak isolatie.

Thema Circulaire Economie

Opgave: wat is het (maatschappelijk) probleem en waar willen we ons op richten?

Grondstoffen dreigen schaars te worden door een groeiende bevolking en toenemende welvaart in de wereld. Hierdoor wordt het steeds belangrijker om de beschikbare grondstoffen zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Circulaire Economie gaat over de duurzame economie van de toekomst. In deze circulaire economie bestaat bijna geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Een circulaire economie is dus gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen in de verschillende schakels van de productieketen: van de winning van grondstoffen tot consumptie. Dit geeft ook nieuwe kansen voor bedrijven zoals: nieuwe markten, meer samenwerking en minder grondstoffenverbruik.

Kaders: wat zijn de (beleids)kaders waarbinnen we deze taak uitvoeren?

Het onderwerp circulaire economie is een relatief nieuw onderwerp. Dat maakt dat er nog niet veel kaders over dit onderwerp zijn vastgesteld. De huidige kaders die betrekking hebben op dit onderwerp zijn: lokaal afvalbeleid, inkoopbeleid en regionale aanpak Circulaire Economie (via samenwerking Meerinzicht).

Thema Klimaatadaptatie

Opgave: wat is het (maatschappelijk) probleem en waar willen we ons op richten?

Doordat het klimaat verandert, zijn er meer weersextremen. Het komt daardoor steeds vaker voor dat er overlastsituaties ontstaan door water, hitte en droogte. Het is belangrijk dat er maatregelen worden getroffen om

de negatieve effecten hiervan het hoofd te kunnen bieden. De gemeente heeft hierin een belangrijke rol, waarbij het noodzakelijk is dat de gemeente samenwerkt met andere overheden, inwoners en bedrijven.

Kaders: wat zijn de (beleids)kaders waarbinnen we deze taak uitvoeren?

De door de gemeente Ermelo vastgestelde kaders over klimaatadaptatie zijn: Visie klimaatadaptatie 2020 – 2025, regionaal manifest klimaatadaptatie en regionale samenwerkingsovereenkomst. In 2024 zal het nieuwe Programma Water en Riolerings 2024- 2029 aan de raad worden aangeboden. Deze documenten vormen de lokale invulling van het Regionaal adaptatieplan Vallei en Veluwe,

dat weer een uitwerking is van het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (afgekort DPRA).

Thema Biodiversiteit

Opgave: wat is het (maatschappelijk) probleem en waar willen we ons op richten?

De afname van de rijkdom aan planten en dieren gaat erg snel (in Nederland). Dit is een probleem, omdat de biodiversiteit essentieel is voor het in standhouden van ecosystemen en daarmee een gezonde leefomgeving. In Nederland werken verschillende partners samen aan het ombuigen van verlies naar herstel. Met maar één doel: een soortenrijker Nederland. Het herstel van biodiversiteit richt zich op 3 gebieden, omdat dit de belangrijkste vormen van grondgebruik zijn en hier het meeste winst is te behalen: natuurgebieden, openbare ruimte en landbouw.

Kaders: wat zijn de (beleids)kaders waarbinnen we deze taak uitvoeren?

In Ermelo zijn er geen specifieke kaders opgesteld die betrekking hebben op biodiversiteit. Wel is het een onderwerp dat is geagendeerd in de Groenvisie en de Heidevisie. Ook het provinciaal Stikstofbeleid en het uitvoeringsprogramma Biodiversiteit bieden kaders.

Raakvlakken

Naast deze opgaven zien we ook raakvlakken met thema's als stikstof, schone lucht en energiearmoede, maar deze worden in deze visie niet verder inhoudelijk uitgewerkt. We kiezen hiervoor, omdat deze opgaven op andere manieren zijn georganiseerd:

- Voor het thema stikstof is de provincie Gelderland bevoegd gezag, we volgen daarom het provinciaal beleid dat is uitgewerkt in de Gelderse Maatregelen Stikstof. In voorliggende visie zullen we wel aangeven wanneer we raakvlakken zien tussen de stikstofdoelen en de duurzaamheidsdoelen.
- De uitvoering van het thema energie-armoede wordt in samenwerking met het sociaal domein vormgegeven. Waar relevant zullen we de koppeling benoemen.
- Het thema schone leefomgeving (lucht) heeft vooral betrekking op gezondheid, regelgeving en handhaving. Waar relevant zullen we de koppeling benoemen.
- Aandachtspunten algemeen: Denk aan link met omgevingsvisie

3 Visie: duurzaam Ermelo

Een duurzaam Ermelo is aantrekkelijk om te wonen, te werken en te verblijven (recreëren). Maar wat bedoelen we dan precies? In dit hoofdstuk hebben we dit eindbeeld uitgewerkt in de vorm van 8 speerpunten als een wenkend perspectief om naar toe te werken:

1. **Integrale duurzaamheid in beleid en uitvoering**

Duurzaamheid is geen op zichzelf staand onderwerp, maar is verweven met een veelvoud aan thema's en opgaven. Een integrale insteek en aanpak waarbij meerdere thema's aan elkaar worden gekoppeld is daarom noodzakelijk. Denk bijvoorbeeld aan natuurvriendelijk isoleren van huurwoningen, waarbij thema's als energiebesparing, ondersteuning minima (sociaal domein) en biodiversiteit (vleermuizen) samenkomen. Ook vanuit ruimtelijk perspectief is een integrale benadering wenselijk waarbij bouwopgaven worden gecombineerd met energie- en klimaatvraagstukken.

2. **Maximaal groen, meer soorten en schaduwrijk**

Kenmerkend voor Ermelo is het groene karakter van onze gemeente. Dat willen we zo houden en waar dat kan ook versterken. Denk aan meer en grotere bomen, groene(re) tuinen, daken en schoolpleinen. Ook een meer natuurlijke inrichting en beheer van de openbare ruimte passen daarbij. Het versterken van het kenmerkende groene karakter van Ermelo gaat hier hand in hand met opgaven op het gebied van klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit.

3.

Zo snel als mogelijk energieneutraal

Energieneutraliteit is de motor achter heel veel (economische) ontwikkelingen in de gemeente. Lokale energieopwekking zowel groot- als kleinschalig (voor eigen woning of bedrijf) kan op veel steun rekenen. Evenals het werken aan zogenaamde Smart Energy Hubs waarbij opwek – opslag – verbruik lokaal worden gecombineerd om daarmee netcongestie te verminderen. En het (bijna) energieneutraal maken van woningen door isolatie en de inzet van zuinige apparaten. Waar dat mogelijk is willen partners, inwoners en bedrijven op dit onderwerp graag snelheid maken.

4.

Met aandacht voor duurzame mobiliteit

Een belangrijk element voor een duurzaam Ermelo betreft onze vervoerswijze. Toekomstbestendige en duurzame mobiliteit, die onze CO₂-uitstoot verder verlaagt en geen nadelige invloed heeft op het milieu, is onze ambitie. We denken dan concreet aan het verduurzamen van het wagenpark en het terugdringen van het autobezit. Het ontwikkelen en faciliteren van deelmobiliteit en het ook stimuleren van fietsen en wandelen door aantrekkelijke fiets- en wandelroutes door de gemeente. Vanuit deze duurzaamheidsvisie zullen we dit thema monitoren, waarbij de daadwerkelijke invulling en uitvoering van dit onderwerp is gekoppeld aan de gemeentelijke mobiliteitsvisie.

5.

Inzetten op duurzaam gedrag als de standaard

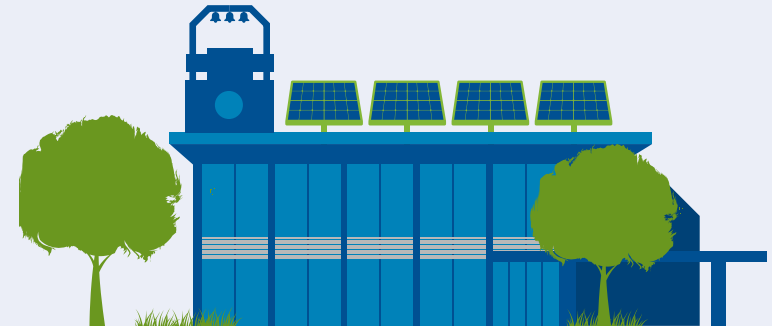
De gemeente, bedrijven en bewoners hebben allen de verantwoordelijkheid om een steentje bij te dragen aan een duurzaam Ermelo. Het maken van duurzame keuzes moet steeds meer vanzelfsprekend worden en is een kritische succesfactor bij de uitvoering van deze visie. Om dat te bereiken is het inzetten op het meekrijgen van verschillende doelgroepen heel belangrijk; onder meer door te werken aan positieve (financiële) prikkels zoals subsidies en stimuleringsregelingen, bewustwording, educatie en goede informatievoorziening. Daarnaast is het ook van belang dat niet-duurzame keuzes worden ontmoedigd met negatieve (financiële) prikkels, zodat het maken van duurzame keuzes steeds meer de standaard wordt.

6.

Lokale (recreatie)bedrijven vormen de motor

Naast de inwoners willen we maximaal inzetten op het lokale bedrijfsleven. Zij vormen immers de motor achter de lokale economie, werkgelegenheid en welvaart. Bedrijven zijn of kunnen koploper worden in besparing, duurzame (energie-zuinige) productie of circulaire economie. Het blijkt niet zelden dat een duurzame strategie ook loont in de toekomst. In het uitvoeringsprogramma willen we ook specifiek aandacht besteden aan de lokale recreatiesector en bedrijven.

7.

Gemeente Ermelo geeft zelf het goede voorbeeld

De gemeente Ermelo is de regisseur van de transitie naar een duurzame samenleving. Stakeholders vinden het daarom belangrijk dat de gemeente ook zelf het goede voorbeeld geeft. Onder meer door in te zetten op duurzaam gedrag en uitvoering. En ook door het eigen bezit te verduurzamen, denk aan gebouwen, voertuigen en machines van de buitendienst en door mee te werken aan het creëren van inspirerende voorbeeldprojecten. De gemeentelijke inzet en rolname werken we daarom helder uit per project.

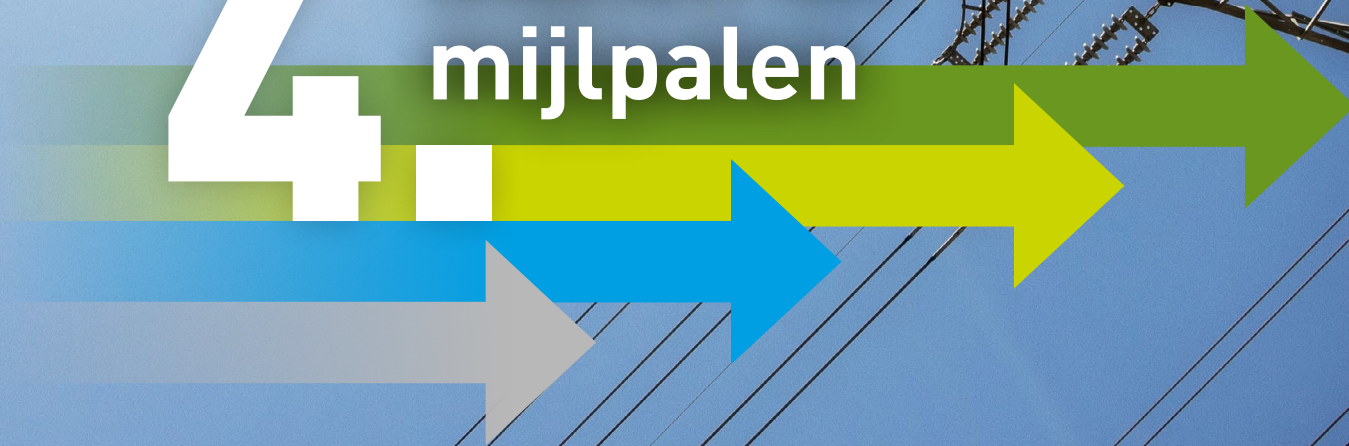
8.

Het mag wat kosten!

De transitie kost wat, maar levert vooral ook heel veel op voor inwoners, bedrijven en stakeholders. Noodzakelijk is dat iedereen mee kan doen (inclusieve transitie). De gemeente realiseert zich dat de transitie kostbaar is en dat ook zij haar steentje moet bijdragen. Belangrijk is daarbij wel dat er gebruikgemaakt wordt van slimme systemen en dat de uitgaven doelmatig en doeltreffend zijn. We willen koppelkansen in de voorbereiding en uitvoering (werk met werk maken) zoveel als mogelijk benutten. In het hoofdstuk middelen gaan we hier verder op in en bij de verantwoording zien we toe op een effectieve en efficiënte uitvoering.

4 Doelen en mijlpalen

Met als vertrekpunt het klimaatakkoord beschrijven we de einddoelen voor een duurzaam Ermelo in 2050. De einddoelen hebben we ook vertaald in tussendoelen voor 2030, als piketpaaltjes om vast te stellen of we op koers liggen om ons einddoel te halen.

Einddoel: 2050, tenzij (strategische doelen)

Uit diverse onderzoeken weten we dat de ambitie zoals die was vastgelegd in de Raadsvisie Klimaat (2009) niet haalbaar is. Hiervoor in de plaats is een nieuwe ambitie met einddoelen geformuleerd. Vanuit diverse doorrekeningen is geadviseerd om aan te sluiten op het landelijk tijdspad. In de praktijk richt de gemeente Ermelo zich dan op 2050 als het moment waarop de doelstellingen gerealiseerd moeten zijn.

2050

Onze ambitie is dat **Ermelo klimaatneutraal is in 2050**. Om dat te bereiken gaan we aan de slag met de volgende vier strategische doelen:

- Energietransitie: Ermelo is energieneutraal in 2050;
- Circulair Economie: in 2050 100% circulair (afvalvrij);
- Klimaatadaptatie: Ermelo klimaatbestendig in 2050;
- Biodiversiteit: Ermelo natuurpositief in 2050.

Tenzij

Tenzij er lokaal aanleiding is om te versnellen. Bijvoorbeeld, omdat er meer opwekprojecten worden gerealiseerd door ondernemers dan verwacht.

Let op: 'landelijk, tenzij...' wil dus niet zeggen dat er ook vertraagd kan worden. Immers, de gemeente heeft zich te houden aan doelstellingen die zijn vastgelegd in landelijk beleid en wetgeving. Bij een eventuele aanscherping vanuit het Rijk op deze doelstellingen volgt Ermelo de aangescherpte doelstellingen.

Tussendoelen (operationele doelen)

De strategische doelen liggen nog heel ver weg, daarom hebben we deze vertaald in tussendoelen die concreter zijn en beter meetbaar. We hebben onze strategische doelen vertaald in de volgende operationele doelen.

Ermelo is energieneutraal in 2050

Voor het thema energietransitie sluiten we aan op het landelijk tussendoel dat provinciaal is aangescherpt tot 55% CO₂-reductie in 2030.

In 2030 is een vraagreductie van 366 TJ (15%) gerealiseerd

Om het tussendoel te halen zetten we allereerst in op energiebesparing; immers alle energie die we besparen hoeft ook niet te worden opgewekt. Op dit moment is het energieverbruik in Ermelo 2477 terajoule (hierna TJ). In

2030 willen we dit teruggebracht hebben tot 2111 TJ. De grootste opgaven zien we liggen in de gebouwde omgeving, bedrijven en mobiliteit.

In 2030 is er 814 TJ (39%) aan duurzaam opwekvermogen gerealiseerd

Naast besparing is de volgende stap dat we onze huidige (fossiele) energievoorziening omvormen naar een duurzame groene energievoorzieningen. Grotendeels zal dit afkomstig zijn uit duurzame elektriciteit. Om de regionale doelstelling te halen willen we daarom 814 TJ aan duurzaam opwekvermogen realiseren. Dit zal voor het overgrote deel afkomstig zijn van windturbines en zon op dak.

In 2030 zijn er in Ermelo meerdere pilots op het gebied van opslag/conversie

Om de overstap van een landelijke/centraal energiesysteem te maken naar een meer regionaal/decentraal energiesysteem merken we dat het ook nodig is om op een andere manier naar vraag en aanbod te kijken en oplossingen te implementeren waardoor we minder afhankelijk zijn van het bovenliggende energienetwerk. Succesvolle voorbeelden zijn bijvoorbeeld Smart Energy Hubs, opslag in batterijen, omzetting van elektriciteit in warmte, etc. In 2030 willen we in Ermelo meerdere werkende voorbeelden van opslag en conversie in gebruik hebben om te laten zien wat mogelijk is (op verschillende schaalniveaus gebied, bedrijf/gebouwde omgeving en woningen) en om daarmee ook het landelijke netwerk te ontlasten.

In 2030 zijn de grootste knelpunten op het netwerk opgelost

Netcongestie is een groot en complex probleem, tegelijk kan het ook een aanjager zijn om koppelkansen te realiseren of te innoveren. In 2030 willen we samen met onze (keten)partners de grootste bottlenecks op het energienetwerk hebben opgelost en zorgen dat er een plan (Energievisie) ligt om de toekomstige ambities te realiseren.

100%

Ermelo is 100% circulair (zonder afval) in 2050

Voor het thema circulariteit is een landelijk tussendoel geformuleerd. De ambitie is om het gebruik van primaire abiotische grondstoffen in 2030 te halveren. Primaire abiotische grondstoffen zijn mineralen (bijvoorbeeld grind, zout en fosfaat), metalen (zoals ijzererts en bauxiet) en fossiele grondstoffen (zoals aardgas en olie) die in de natuur voorkomen.

50% besparing gebruik grondstoffen in 2030

Voor het thema circulariteit sluiten we aan op het landelijke tussendoel zoals dat is vastgelegd door de Rijksoverheid. Het terugdringen van het gebruik van fossiele grondstoffen verloopt via de doelen op het gebied van energietransitie. Het reduceren van het gebruik van mineralen en metalen willen we bereiken door bouw- en infraprojecten te verduurzamen. Om deze besparing te realiseren gaan we kaders opstellen en de uitvoering daarvan monitoren, hierbij willen we zo mogelijk aansluiten bij initiatieven die vanuit de regio Ermelo-Harderwijk-Zeewolde (hierna EHZ) worden

ontwikkeld zoals een Circulair Ambacht Centrum en een GrondstoffenHub.

Restafval per inwoner daalt verder tot onder de 50 kg per jaar in 2030

Een beter milieu begint bij jezelf. De inzet op inwoners om afval te verminderen vinden we daarom van belang. In 2022 was het aantal kilo restafval per inwoner 93 kg. De komende jaren wordt verder gewerkt om de geformuleerde doelstelling te halen.

In 2030 kent iedere sector een bedrijf dat bezig is met circulaire economie

In Ermelo zijn meerdere bedrijven actief die kansen zien in circulaire economie. De lokale doelstelling is dat aan het eind van de programmaplanperiode iedere majeure economische sector een of meerdere bedrijven kent die actief bezig zijn met circulaire economie. We denken dan in ieder geval aan de sectoren: bouw, grond, weg en waterbouw, recreatie, transport en food. Op het eigen vakgebied worden deze bedrijven erkend en herkend als circulair bedrijf. Als gemeente willen we dit positief ondersteunen.

In 2030 is 25% van gemeentelijk inkoop circulair

Als gemeente willen we zelf het goede voorbeeld. We spannen ons daarom in om in lijn met de landelijke doelstelling alle diensten en leveringen circulair in te kopen. Op die manier inspireert de gemeente haar medewerkers, bedrijven en inwoners en wordt er vanuit de gemeentelijke organisatie kennis ontwikkeld en een handelingsperspectief geboden. We pakken dit op in regionaal (EHZ-)verband.

Ermelo is volledig klimaatbestendig in 2050

Voor het thema klimaatadaptatie is geen landelijk tussendoel geformuleerd; de lokale doelstellingen volgen vanuit de lokale klimaatvisie, het programma water & riolering en regionale (samenwerkings) afspraken.

In 2030 hebben we zoveel mogelijk wateroverlastgevoelige locaties voorzien van oplossingen

Het systeem om water op te vangen is vaak niet toegerust op heftige regenval in korte periodes. Deze hoosbuien komen door klimaatverandering echter steeds vaker voor. Er zijn enkele bekende versteende overlastlocaties in de gemeente bekend zoals De Markt. Op deze locaties willen we de komende jaren maatregelen treffen om de overlast te voorkomen of te beperken.

In 2030 zijn alle hittestressgevoelige locaties voorzien van verkoelende maatregelen

Vanuit de stresstesten zijn er ook een aantal hittestressgevoelige locaties (zogenaamde 'hotspots') bekend in de gemeente. Op deze plekken kan de temperatuur in de zomerperiode flink oplopen. Met name voor kwetsbare groepen kan dit een risico vormen. We willen ons inspannen om op deze risicolocaties verkoelende maatregelen te treffen.

In 2030 zijn er meerdere succesvolle initiatieven om droogte te beperken

Naast wateroverlast en hittestress blijkt ook droogte een toenemend probleem. Dit speelt zowel in de landbouw, natuur, openbaar gebied en ook in particuliere tuinen. Samen met overheidspartners (o.a. waterschap), landbouworganisaties en natuurbeheerders willen we nadenken over oplossingen voor de toekomst.

Ermelo is natuurpositief in 2050

Net als voor het thema klimaatadaptatie is er voor het onderwerp biodiversiteit geen landelijk tussendoel geformuleerd.

In 2030 willen we geen afname van soorten en populaties

Bij biodiversiteit gaat het om de soortenrijkdom (aantal verschillende soorten) én ook om de grootte en levensvatbaarheid van populaties (het aantal individuen van dezelfde soort in een bepaald gebied). Onze lokale doelstelling is om tenminste de aanwezige lokale biodiversiteit te behouden en geen verdere afname van soorten en populaties te veroorzaken door menselijk ingrijpen.

In 2030 is een natuurvriendelijk inrichting en beheer de standaard

Op dit moment dragen de inrichting en het beheer van bestaande en nieuwe infrastructuur, bedrijventerreinen, waterbeheer en overige openbare ruimte onvoldoende bij aan de biodiversiteit. Dat moet anders. Het groen moet groen blijven en het grijs moet groener. Om te voorkomen dat de biodiversiteit afneemt is ons doel dat

een natuurvriendelijke inrichting en beheer de standaard werkwijze wordt bij nieuwbouw, renovatie en beheerprojecten. Op deze wijze willen we de juiste randvoorwaarden scheppen om ervoor te zorgen dat soorten zich kunnen vestigen en handhaven in een gebied.

In 2030 is het kronendak in Ermelo toegenomen.

Veel soorten planten en dieren zul je niet snel in de bebouwde kom aantreffen. Toch zijn er ook egels, eekhoorns, marterachtigen, vleermuizen, vogels en insecten die zich prima thuis voelen in de bebouwde kom van Ermelo als de juiste omstandigheden worden geschapen. Het vergroenen van woonwijken, bedrijventerreinen, winkelgebieden, schoolpleinen en recreatiegebieden levert dus een positieve bijdrage aan de biodiversiteit. Daarnaast zorgen bomen voor verkoeling door hun schaduwwerking bij hoge omgevingstemperaturen. We willen daarom inzetten op het vergroten van kronendak in de bebouwde kom. Specifiek door het planten van bomen in groenarme straten in de wijken Centrum en Zuid. In andere wijken moet afname van het kronendak worden voorkomen. Ook de provincie Gelderland zet hierop in.

In 2030 hebben we minimaal 6 lokale initiatieven gestimuleerd om de biodiversiteit te versterken.

Als gemeente willen we concrete initiatieven ondersteunen en stimuleren om de lokale biodiversiteit te versterken. Met name gericht op het versterken van kritische populaties en/of het bestrijden van exoten. Ons doel is om ieder jaar 1 initiatief (financieel) te ondersteunen en te helpen met publiciteit.

5. Rolneming en samenwerking

In dit hoofdstuk gaan we in op de gemeentelijke rol-neming en samenwerking met onze partners om de geformuleerde doelen te bereiken. In het volgende hoofdstuk maken we dit concreet op het niveau van inspanningen en projecten.

Rol-neming gemeente

De gemeente Ermelo ziet zichzelf als *regisseur van de transitie naar een duurzame samenleving*. Het gemeentelijk handelen is gericht op de duurzame ontwikkeling van de gemeente als geheel. De gemeente Ermelo heeft hierin een leidende rol. Belangrijk is dat de gemeente hierin zelf het goede voorbeeld geeft als een inspirerende regisseur. Hierop is de gemeente ook aanspreekbaar. Immers, wanneer de gemeente zelf handelt vanuit een duurzaam opererende organisatie zet dat onze ambities kracht bij richting onze inwoners en samenwerkingspartners.

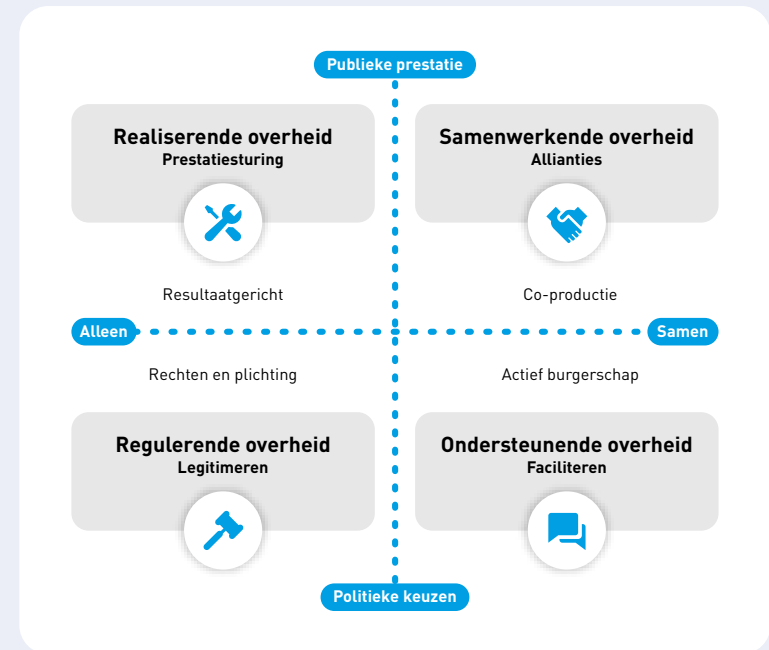
Hoe de gemeente haar rol als inspirerende regisseur invult is maatwerk per proces, project of initiatief. Soms is de gemeente zelf in staat om een resultaat te bereiken, vaker moet zij samenwerken met anderen om zo de doelen te bereiken. De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (afgekort: NSOB) heeft 4 mogelijke rollen voor de overheid beschreven in hun publicatie 'Sedimentatie in sturing':

1. De regulerende of rechtmatige overheid (alleen). De politiek formuleert de beleidsdoelstellingen en ambtenaren voeren deze uit. De overheid bewaakt rechten en plichten en volgt afgesproken procedures worden gevolgd. Legitimiteit staat centraal.
2. De presterende of realiserende overheid (alleen). Hierbij gaat het om sturen op prestaties. Effectiviteit

en efficiency zijn belangrijke aspecten van deze rol. Resultaten moeten meetbaar zijn en beoordeeld kunnen worden op tijd, geld en concrete doelen. Prestatiesturing staat centraal.

3. De samenwerkende of netwerkende overheid (samen). Het gaat net als bij de presterende overheid om resultaten behalen, maar de manier is anders. De overheid zoekt samenwerking om de doelen te behalen. De overheid treedt op als verbinder en bewaker van proces en monitort voortgang en inhoudelijke stappen. Allianties staan centraal.
4. De ondersteunende of responsieve overheid (samen). In de samenleving spelen verschillende initiatieven, de overheid kan ervoor kiezen hiermee een verbinding aan te gaan. Zo wordt de maatschappelijke beweging en de eigen (bestuurlijke) opgave gebundeld. Samen kun je elkaar versterken en kansen benutten. Actief burgerschap staat centraal.

Per initiatief/project (in het volgende hoofdstuk) concretiseren we de gemeentelijke rol-neming aan de hand van dit model.

Slim en goed samenwerken met partners

De uitvoering van de duurzaamheidsvisie kan de gemeente niet alleen. Daarom wordt lokaal samengewerkt met inwoners en (professionele) samenwerkingspartners.

Lokale samenwerkingspartners

In de figuur hiernaast is een overzicht weergegeven van alle lokale samenwerkingspartners.

In hoofdstuk 5 is per activiteit aangegeven met wie wordt samengewerkt.

Regionale samenwerking

Naast deze lokale partners werkt de gemeente ook regionaal samen met 7 gemeenten op de Noord-Veluwe aan een regionale energiestrategie (RES), regionale samenwerkingsagenda duurzaamheid en regionale samenwerkingsafspraken klimaatadaptatie, afval, grondstoffen en circulariteit. Het leidende principe hierbij is steeds pragmatisch samenwerken langs de lijnen van de inhoud: waarbij steeds gezocht wordt naar een zo effectieve en efficiënt mogelijke uitvoering. Dit zal ook regelmatig worden geëvalueerd en indien gewenst worden aangepast.

6 Activiteiten (naar werkveld)

Klik op de tabbladen!

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

In dit hoofdstuk zetten we op een rij welke activiteiten, inspanningen en projecten nodig zijn om de doelen te bereiken. Dit vormt een dynamisch geheel. Het blijft steeds zaak om af te wegen wat het meest bijdraagt aan het behalen van de gestelde doelen. Tweejaarlijks zal een actualisatie van activiteiten plaatsvinden. Wanneer besloten wordt om dingen niet meer te doen of juist nieuwe activiteiten toe te voegen dan wordt het college en raad hierover geïnformeerd.

Project 1

Energievisie opstellen

De gemeente wil een lokale energievisie opstellen. We merken dat de beschikbaarheid van energie en bijbehorende infrastructuur steeds bepalender wordt in het wel of niet doorgaan van ontwikkelingen, zoals woningbouw, bedrijvigheid, netverzwaring, etc. De energievisie moet een beeld schetsen van het lokale energiesysteem in 2030. Een dergelijke visie gaat vervolgens helpen bij het maatschappelijk programmeren van opgaven.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Netbeheerder, provincie, regio EHPZ

Werkveld: Wonen

Planning: 2024 - 2026

Project 2

Kaderstelling ontwikkeling Bedrijventerrein A28

Er moet een haalbaarheidsstudie gedaan worden naar de ontwikkeling van een nieuw, duurzaam bedrijventerrein. Met de ontwikkeling van het windpark en het regionaal onderzoek naar werklocaties is er een kans om iets moois neer te zetten, zowel economisch als vanuit het perspectief van duurzaamheid. Vanuit het haalbaarheidsonderzoek moet een heldere kaderstelling ontstaan voor de duurzame ontwikkeling van het Bedrijventerrein A28 inclusief de gemeentelijke rolneming daarin.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: BKE

Werkveld: Verblijven, werken

Planning: 2024 - 2027

Thema

● **Energietransitie**

● Circulaire Economie

● Klimaatadaptatie

● Biodiversiteit

● Communicatie en Participatie

Project 3

Kader Duurzame Gebiedsontwikkeling opstellen

De gemeente wil duurzame, toekomstbestendige nieuwbouw stimuleren. Om dat te bereiken wil de gemeente een kader voor duurzame gebiedsontwikkeling opstellen met eisen waaraan ontwikkeling minimaal moeten voldoen. Deze eisen hebben betrekking op alle thema's uit deze visie: energie, (her)gebruik van (biobased)grondstoffen, klimaatadaptatie (water- en bodemsturend, gebruik drinkwater) en biodiversiteit (natuurinclusief). Met alle intern betrokkenen en marktpartijen wordt een framework gemaakt die recht doet aan wat de markt kan en tegelijk ook bijdraagt aan het behalen van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen. Dit kader wordt vastgesteld door de gemeenteraad en geborgd als uitwerking van de omgevingsvisie. Hierbij toetsen we ook wat we als gemeente juridisch voor mogen schrijven en wat niet.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Woningcorporaties, zorgpartners, ontwikkelaars

Werkveld: Wonen

Planning: 2026

Project 4 (a)

Warmtetransitie en Wijk van de Toekomst

De gemeente heeft in 2020 de Transitievisie Warmte (hierna TVW) opgesteld waarin is vastgelegd in welke wijken voor 2030 gestart wordt met de transitie naar aardgasvrij. Voor de wijken waarvan de transitie voor 2030 gepland is, zijn ook de mogelijke alternatieven in beeld. Aan de transitievisie warmte wordt uitvoering gegeven o.a. door de Wijk van de Toekomst.

Afgesproken is dat de TVW uiterlijk in 2025 wordt geëvalueerd. Op basis van ontwikkelingen en geleerde lessen kan de inhoud en strategie worden bijgesteld. De update van de TVW moet vorm krijgen als een zogenaamd warmteprogramma.

Rolneming: Regulerende/presterende overheid

Partners: Netbeheerder, Woningcorporaties, Energiecoöperatie, wijkraden

Werkveld: Wonen

Planning: Uitvoering doorlopend. Evaluatie 2025.

Project 5

Zonnepanelen op alle geschikte daken

De gemeente stimuleert bewoners en pandeigehouders (met name van panden met grote daken) bij het plaatsen van zonnepanelen. Er zijn een aantal technische en juridische uitdagingen waardoor niet alle daken (optimaal) worden benut. De gemeente wil zich inzetten om het maximale potentieel te benutten en eventuele belemmeringen te (helpen) wegnemen. Deze belemmeringen kunnen ook liggen op het vlak van netcongestie. De gemeente werkt een aanpak uit en organiseert naar behoefte samenwerking en collectieve inkoopacties met de lokale energiecoöperatie(s).

Rolneming: Ondersteunende overheid

Partners: BKE, Energiecoöperatie, Woningcorporaties

Werkveld: Wonen, werken

Planning: Uitvoering: doorlopend. Evaluatie aanpak: 2027.

Thema

● **Energietransitie**

● Circulaire Economie

● Klimaatadaptatie

● Biodiversiteit

● Communicatie en Participatie

Project 6 (a + b)

Lokale aanpak isolatie

De gemeente geeft uitvoering aan een lokale aanpak isolatie. Vanuit het Rijk zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld. De doelgroep voor de isolatieaanpak zijn particuliere woningeigenaren van slecht geïsoleerde woningen met een waarde tot de gemiddelde WOZ-waarde in Ermelo. Voor deze doelgroepen worden pakketten met maatregelen uitgewerkt, inclusief bekostiging. Doelstelling is om zoveel mogelijk woningen te isoleren. Het voorstel is om de doelgroep voor de isolatieaanpak uit te breiden met slecht geïsoleerde woningen boven de gemiddelde WOZ-waarde in Ermelo. Voor deze groep kan dan een vergelijkbare ontzorging worden georganiseerd zonder, of met beperkte lokale subsidie. Een aandachtspunt bij de uitrol van dit project is de beschikbaarheid van een soortenmanagementplan (project 28), wanneer deze beschikbaar is zijn er meer isolatiemogelijkheden.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Energiecoöperatie, wijkverenigingen

Werkveld: Wonen

Planning: Uitvoering: doorlopend tot en met eind 2026.

Project 7

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Naast woningen en bedrijfsvastgoed is er ook het nodige maatschappelijk vastgoed in de gemeente. Daarin onderscheiden we eigen gemeentelijk vastgoed (gemeentelijke gebouwen, scholen, kazernes) en het overige maatschappelijke vastgoed dat niet in eigendom is van de gemeente (zoals kerken en verenigingsgebouwen, bijv. De Kanovijver). Dit onderscheid is belangrijk, omdat de gemeente haar eigen bezit actief verduurzaamt op basis van de routekaart maatschappelijk vastgoed waaraan uitvoering wordt gegeven. Voor het overige maatschappelijk vastgoed heeft de gemeente een meer ondersteunende rol om eigenaren te helpen bij het verduurzamen van hun bezit; door hen waar mogelijk inhoudelijk te (laten) adviseren en te attenderen op externe subsidiemogelijkheden.

Rolneming: Eigen bezit: realiserende overheid/

Overig vastgoed: ondersteunende overheid

Partners: Regiogemeenten, schoolbesturen

Werkveld: Werken, verblijven

Planning: Uitvoering: doorlopend tot en met 2030.

Project 8

Windontwikkeling Horst & Telgt

Prowind en Veluwe Energie hebben een initiatief ontwikkeld om een windpark langs de rijksweg A28 te realiseren. De provincie Gelderland treedt op als bevoegd gezag. De gemeente Ermelo is betrokken bij de planontwikkeling en voert het omgevingsmanagement uit. Realisatie van dit windpark levert een grote bijdrage aan de duurzaamheidsdoelen van de gemeente.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Energiecoöperatie, Prowind, Provincie

Werkveld: Wonen, verblijven, werken

Planning: Voorbereiding 2021 - 2025. Uitvoering: 2026-2027.

Thema

● **Energietransitie**

● Circulaire Economie

● Klimaatadaptatie

● Biodiversiteit

● Communicatie en Participatie

Project 9

E-laadinfra op orde

De gemeente heeft een lokale laadvisie opgesteld. In deze visie is vastgelegd waar publieke laadinfrastructuur moet worden gerealiseerd. Met deze laadinfrastructuur wordt elektrisch rijden gestimuleerd. Ook is een marktpartij gecontracteerd om hier invulling aan te geven. Aan deze visie wordt uitvoering gegeven. Als onderdeel van deze uitvoering willen we ook onderzoeken of er behoefte is aan snellaadlocaties in het centrum.

Rolneming: Samenwerkende overheid

Partners: Netbeheerder, wijkraden

Werkveld: Verblijven

Planning: Uitvoering doorlopend

Project 10

Uitvoering mobiliteitsbeleid

Een belangrijke pijler in de mobiliteitsvisie is de duurzame mobiliteit. Dat betreft alle duurzame vormen van mobiliteit zoals elektrisch rijden, deelmobiliteit, fietsen en wandelen. Hier wordt uitvoering aangegeven door Mobiliteit. Vanuit de duurzaamheidsvisie proberen we kansen voor versnelling aan te dragen.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: -

Werkveld: Verblijven

Planning: Doorlopend

Project 11

Pilot Buurtrealisatieplan Netverzwaring

Liander heeft voor Wijk-West een zogenaamd buurtrealisatieplan uitgewerkt in samenwerking met de gemeente. Dit plan is gericht op netverzwaring van het laagspanningsnet (hierna LS-net). In kaart wordt gebracht welke kabels verzwakt moeten worden en waar extra LS-stations geplaatst moeten worden. Doel van deze pilot is om te leren wat de consequenties van een dergelijke aanpak zijn. Daarna is het de bedoeling om deze aanpak op te schalen naar een paraplu-aanpak voor de hele gemeente.

Rolneming: Samenwerkende overheid

Partners: Netbeheerder, wijkraden

Werkveld: Wonen, verblijven, werken

Planning: 2024 - 2025

Thema

● **Energietransitie**

● Circulaire Economie

● Klimaatadaptatie

● Biodiversiteit

● Communicatie en Participatie

Project 12

Toekomstbestendig energiesysteem

De gemeente onderzoekt de ontwikkeling van een zogenaamde Smart Energy Hub als onderdeel van de Green Deal Veldzicht die is gesloten met bedrijven. Onderzocht wordt hoe door slim oplossingen de netcongestieproblematiek kan worden voorkomen of vermindert. Dit heeft betrekking op slim gebruik, omzetting van energie en opslag in (wijk)accu's. De inzichten vanuit dit onderzoek vormen een belangrijke bouwsteen voor alle toekomstige energietransitieprojecten; waaronder de gemeentebrede energievisie.

Rolneming: Samenwerkende overheid

Partners: Netbeheerder, BKE

Werkveld: Werken

Planning: Doorlopend

Project 13

Besparingsaanpak bedrijven

Dit betreft een besparingsaanpak gericht op bedrijven. Samen met de lokale bedrijvenvereniging (BKE), omgevingsdienst en Energieke Regio wordt in kaart gebracht welke maatregelen bedrijven kunnen zetten om energie- en grondstoffen te besparen. Bijv. op het gebied van verduurzaming van bedrijfsvastgoed en het treffen van energiebesparende maatregelen. Doel van deze aanpak is bewustwording en het treffen van maatregelen. Voor het bedrijventerrein Veldzicht zijn deze afspraken geborgd in de Green Deal, in combinatie met afspraken over circulariteit en klimaatadaptatie. Wanneer deze manier van samenwerken tot succes leidt kan dit ook voor andere (nieuwe) bedrijventerreinen worden ingezet.

Rolneming: Samenwerkende overheid

Partners: BKE, Omgevingsdienst NV, Energieke regio

Werkveld: Verblijven, werken

Planning: Doorlopend

Project 14

Gasverbruik vergroenen

De gemeente maakt deels gebruik van grijs gas (aardgas) voor het verwarmen van haar gebouwen. Onderzocht moet worden welke mogelijkheden er zijn om het gas te vergroenen (verduurzamen) en wat daarvan de kosten zijn. Mogelijk kan hier een samenwerking worden gezocht met lokale opwekprojecten vanuit mest of met de afvalinzamelaar die gft-afval vergist.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Afvalinzamelaar, LTO

Werkveld: Wonen

Planning: 2025 - 2027

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 15

Gemeentelijk afvalbeleid herzien

De inzameling van het huishoudelijk afval is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. In Ermelo is dit geregeld via een zogenaamde gemeenschappelijke regeling samen met een aantal andere Noord-Veluwse gemeenten. De inzameling is recent op andere wijze inbesteed. Na deze inbesteding kan ook het afvalbeleid herzien worden om doelstellingen op het gebied van huishoudelijk afval te behalen. Daarbij is het ook wenselijk om naar de verwaarding van het gft-afval te kijken, dat bijvoorbeeld kan worden omgezet naar groengas. Mogelijk kan dit project ook in samenwerking met regiogemeenten worden opgepakt.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Afvalinzamelaar Omrin

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2025

Project 16

Haalbaarheidsonderzoek Circulaire ambachtscentra (CAC)

Een Circulair Ambachtscentrum is een faciliteit die (kan) bestaan uit een milieustraat, grondstoffenbewerkingsplaatsen, demontagehal, kringloopwinkel en heeft een sociaal domein en onderwijscomponent. Het doel van een Circulair Ambachtscentrum is om duurzaamheid en circulariteit te bevorderen door zoveel mogelijk huishoudelijke producten, materialen en grondstoffen apart in te zamelen en deze vervolgens een nieuwe levenscyclus mee te geven. De wens is om de haalbaarheid te onderzoeken van een lokale of regionale invulling hiervan.

Rolneming: Samenwerkende overheid

Partners: Regiogemeenten, kringloopwinkels

Werkveld: Werken

Planning: 2024 - 2025

Project 17

Hout van Ermelo

Op kleine schaal is de afgelopen jaren geëxperimenteerd met het verwaarden van lokaal geoogst hout afkomstig van gemeentelijke bomen. Denk aan picknicktafels, de tafels in de kantine van het Huis van Ermelo, de vergadertafel in de collegezaal en de grote vierkante palen in de openbare ruimte. Al deze projecten zijn gerealiseerd met gemeentelijk hout. Achterliggend doel is dat de vastgelegde CO₂ in het hout zo lang mogelijk uit de CO₂-kringloop te houden. Onderzoek moet uitwijzen of en zo ja hoe "Hout van Ermelo" verder kan worden uitgerold waarbij tevens sociale partners, het lokale Ermelose bedrijfsleven en de VVV zullen worden betrokken. Ook zal worden nagegaan of "Hout van Ermelo" kan worden betrokken bij Houtbouw-projecten. Het concept dient verder te worden uitgewerkt waarbij op zoek zal worden gegaan naar een of meerdere (markt)partijen die dit verder oppakken.

Rolneming: Samenwerkende overheid

Partners: Team Wijkservice, lokaal bedrijfsleven, zorginstellingen, VVV

Werkveld: Verblijven

Planning: 2025

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 18

Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI)

De gemeente (en Meerinzicht) koopt als organisatie diverse producten en diensten. Van klein kantooormateriaal tot grote infrastructuurprojecten.

Wanneer al deze inkopen op een duurzame en verantwoorde wijze gebeuren levert dat een stevige bijdrage aan het bereiken van de duurzaamheidsdoelen. Voorgesteld wordt om het huidige actieplan te herzien en te actualiseren op basis van de laatste stand van de techniek. Denk hierbij aan zaken zoals: duurzame grondweg en waterbouw, elektrische mobiliteit, social return, circulaire producten, lokaal voedsel, etc. Een specifiek onderdeel hierin betreft ook de inrichting en materialisatie van werken in de openbare ruimte.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Leveranciers van producten en diensten

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: Aanpassen beleid: 2025 Uitvoering: doorlopend

Project 19

Green Deal Veldzicht

Onderdeel van de 'Green Deal Veldzicht' is dat bedrijven een uiterste inspanning doen om in de periode 2030 - 2040 het afval te reduceren. Bij een eventuele uitgifte van nieuwe (bedrijven)terreinen zal hier ook op gestuurd worden.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: BKE

Werkveld: Verblijven

Planning: Doorlopend

Project 20

Regionaal materialen- en grondstoffendepot

Op regionaal niveau (EHZ) wordt de mogelijkheid voor een materialen- en grondstoffendepot onderzocht. Bij de transitie naar meer hergebruik van (bouw)materialen is een fysieke plek waar tijdelijk materialen opgeslagen kunnen worden die vrijkomen bij projecten een belangrijke randvoorwaarden. In regionaal verband wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor een dergelijke 'HUB'. We onderzoeken of we hier vanuit Ermelo op aan kunnen haken, daarbij willen we ook kijken naar online mogelijkheden.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: BKE

Werkveld: Verblijven

Planning: 2027

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Let op! Verreweg het grootste deel van de (fysieke) projecten die worden uitgevoerd om de doelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie te behalen gaan landen in het programma water & riolering. De hier beschreven projecten zijn daarop een aanvulling en met name gericht op de onderwerpen hitte en droogte.

Project 21

Masterplan klimaatbestendige buitenruimte

Aan maatregelen om wateroverlast, droogte en hitte te beperken wordt mede invulling gegeven door uitvoering te geven aan het programma Water & Riolering. Veel werkzaamheden vinden plaats via regulier groot onderhoud, koppelkansen 2024 – 2026 en een (optimalisatie)subsidie. Aanvullend wordt een masterplan klimaatbestendige buitenruimte opgesteld. Hoe ziet de openbare ruimte er in 2040 uit? Welke gebieden hebben een kwaliteitsimpuls nodig. Hoe wordt omgegaan met regenwater? Waar moeten groenstructuren versterkt worden, waar kunnen meer bomen geplant worden en waar kan asfalt vervangen worden door klinkerverharding (waterdoorlatend), etc. Dit masterplan wordt bekostigd vanuit de diverse beleidsterreinen. Projecten 22, 23 en 24 passen in dit Masterplan.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Waterschap, inwoners, landschap, stedenbouw, woningcorporaties

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2024 - 2025

Project 22

Grondwateronttrekking in kaart brengen

Het onttrekken van grondwater heeft een directe link met het bestrijden van droogte. Op dit moment is bij het bevoegd gezag (provincie) echter niet (volledig) bekend welke bedrijven er grondwater onttrekken en in welke hoeveelheden (debieten). Dat geldt ook voor particulier gebruik bij woningen. We willen onderzoeken of we de grondwateronttrekkingen lokaal in beeld kunnen brengen en of er mogelijkheden zijn om dit in de toekomst te ontmoedigen of te verduurzamen.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Bedrijvenkring (BKE), provincie, waterschap

Werkveld: Werken

Planning: 2026

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 23

Voorbeeldstraat klimaatbestendige buitenruimte

Er wordt een pilot uitgevoerd om straten (bij groot onderhoud) klimaatbestendig in te richten. Dit betreft de Torenlaan en de dr. Holtropstraat. In deze integrale projecten wordt klimaatadaptatie als een vanzelfsprekendheid meegenomen. Naast reguliere onderhoudswerkzaamheden aan riolering en verharding wordt ook het regenwater afgekoppeld en wordt ingezet op vergroenen; meer bomen, open bestrating, etc. De genoemde straten worden als pilot uitgevoerd, waarna de geleerde lessen in beleid en uitvoering verwerkt kunnen worden.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Inwoners, waterschap, woningcorporaties, ontwikkelaars, ondernemers

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: Voorbereiding: 2024

Uitvoering: 2025 - 2030

Project 24

Schaduwrijke routes naar centrum

Doel is om vanaf de verschillende verzorgingsinstellingen schaduwrijke routes en rustpunten te ontwikkelen richting het centrum. Met voldoende schaduw door bomen en plekken om uit te rusten, eventueel in combinatie met een drinkwaterpunt. Hierdoor kan het risico op hittestress (voor kwetsbare doelgroepen) worden beperkt.

Rolneming: Presterende/samenwerkende overheid

Partners: Sociaal Domein, inwoners, verzorgingsinstellingen

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: Voorbereiding: 2025

Uitvoering: 2026 - 2030

Project 25

Toekomstbestendige schoolpleinen

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst (zie ook hoofdstuk 6 Communicatie). Daarom zetten we in op het groen en klimaatadaptief inrichten van de buitenruimte rondom scholen. We willen dit doen door scholen te stimuleren om aan de slag te gaan met de vergroening van het schoolplein. Door de aanleg van natuurlijke speelplaatsen, moestuinen/voedselbossen en vervanging van verharding door halfverharding of groen.

Rolneming: Presterende/samenwerkende overheid

Partners: Schoolbesturen

Werkveld: Verblijven

Planning: Voorbereiding: 2026

Uitvoering: 2027 - 2030

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 26

Icoonproject gemeentewerf

De nieuwe gemeentewerf wordt ontwikkeld als een icoonproject op het gebied van duurzaamheid. Hier kunnen we laten zien wat er allemaal kan op het gebied van duurzaamheid, zowel qua energiebesparing, opwek en opslag, materiaalgebruik, biodiversiteit en ook op het vlak van klimaatadaptatie. Denk bijvoorbeeld aan het demonstreren wat de mogelijkheden zijn om regenwater (beter) te benutten door in te zetten op een grijswatersysteem of het lokaal opvangen van regenwater dat benut kan worden om jonge aanplant elders in de gemeente te besproeien.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Inzamelaar

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2025 - 2027

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Let op! Verreweg het grootste deel van de (fysieke) projecten die worden uitgevoerd om de doelstellingen op het gebied van biodiversiteit te behalen zullen uiteindelijk landen in het gemeentelijk groenbeleid, groenbeheerplan en bestekken. De hier beschreven projecten zijn daarop een aanvulling.

Project 27

Kansenkaart biodiversiteit

Dit plan is gericht op het 'stedelijk groen' in de openbare ruimte. De bedoeling is om dit groen om te vormen van een culturele naar meer natuurvriendelijke inrichting en beheer. Denk bijvoorbeeld aan minder maaien van grasvelden (denk aan bloeiende bermen) en aandacht voor het behouden van monumentale bomen. Onderdeel van de kansenkaart is een strategie om het plan in uitvoering te brengen; gekoppeld aan herinrichting, beheer en een financiering.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Provincie

Werkveld: Wonen, werken

Planning: 2024 - 2025

Project 28

Planvorming Ecologisch beheer

In het nieuwe groenbeheerplan (2025) wordt invulling gegeven hoe Ermelo omgaat met natuurvriendelijk beheer. Mede op basis van de kansenkaart (project 26) wordt de ecologische inrichting verbeterd. Daarna moet er een implementatie- en communicatieplan komen hoe deze werkwijze moet landen bij de eigen buitendienst en aannemers die voor de gemeente werken. Ook het huidige beheerplan Flora & Fauna moet worden geactualiseerd.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Team Wijkservice, Groenaannemers

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: Planvorming: 2025 Uitvoering: doorlopend

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 29

Opstellen Soortenmanagementplan (SMP)

Bij het onderhoud, renovatie en herontwikkeling van gebouwen komen eigenaren en initiatiefnemers vaak in aanraking met beschermde diersoorten. Vanwege de Wet Natuurbescherming moeten gebouweigenaren dan bepaalde voorzorgsmaatregelen nemen. Ze mogen de diersoorten namelijk niet opzettelijk verstoren of doden. Ook mogen ze vaste rust- en verblijfplaatsen niet vernielen. Bij het isoleren van woningen is dit een bekend probleem. Hiervoor gaat de gemeente een soortmanagementplan (SMP) opstellen om te zorgen dat de benodigde werkzaamheden geen vertraging oplopen en de bescherming van kwetsbare diersoorten gewaarborgd blijft. Het opstellen van het SMP wordt in regionaal verband opgepakt.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Provincie, woningcorporaties, Ontwikkelaars, woningeigenaren

Werkveld: Wonen, werken

Planning: SMP: 2025, 2026, 2027

Project 30

Evaluatie Afweegkader groen- en natuurinclusief bouwen

Evalueren van bestaande puntensysteem voor groen- en natuurinclusief bouwen.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Uwoon

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: Evaluatie 2025, 2026

Project 31

Borging klimaatadaptieve doelen

Borging klimaatadaptieve doelen in (bouw) uitgangspunten ten behoeve van gebiedsontwikkeling en andere uitvoeringsprojecten. Op basis van de kamerbrief water- en bodemsturend, de nationale maatlat klimaatadaptief bouwen, het Provinciaal normenkader klimaatadaptief bouwen en de regionale afspraken klimaatadaptief bouwen Noord-Veluwe willen we 1) de huidige uitgangspunten herijken, 2) de uitgangspunten vastleggen in beleid zoals omgevingsbeleid en kader duurzame gebiedsontwikkeling en 3) Uitgangspunten opnemen in uitvoeringsplannen (ook ruimtelijke ontwikkeling). Dit is een project dat we in regionaal verband op willen pakken met 4 buurgemeenten.

Rolneming: Regulerende overheid

Partners: Woningcorporaties, buurgemeenten

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2025 - 2026

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 32

Vergroenen bedrijventerreinen

Plan ontwikkelen om bestaande en nieuwe bedrijventerreinen groen, klimaatbestendig en biodivers(er) in te richten. Zowel op publieke als op private grond. We willen de uitvoering van dit plan verankeren in (groen)beleid en in projecten.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: BKE

Werkveld: Werken

Planning: 2025

Project 33

Meer kronendak

Om hittestress te verlagen is het van belang om meer groen toe te voegen in het dorp. Daarom wordt er een scan gemaakt van het Centrum en Ermelo Zuid, waar bomen geplant kunnen worden in de versteende omgeving. In 2024 wordt ook een boomvlonder aangeschaft. Inwoners van heel Ermelo kunnen die aanvragen. De vlonder wordt twee maanden op een parkeerplaats geplaatst. Na de twee maanden, beslist de buurt of er een parkeerplaats ingeleverd kan worden voor een permanente boom. Gedurende de planperiode wordt zo meer kronendak gerealiseerd, door versteende plekken in te vullen met meer bomen.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Provincie

Werkveld: Wonen, werken

Planning: 2024 - 2028

Thema

● **Energietransitie**

● **Circulaire Economie**

● **Klimaatadaptatie**

● **Biodiversiteit**

● **Communicatie en Participatie**

Project 34

Duurzaamheidsloket (voor inwoners en eventueel bedrijven)

Via het regionale duurzaamheidsloket Noord-Veluwe worden inwoners van Ermelo geïnformeerd over duurzaamheid en welke stappen zij hierin zelf kunnen zetten. Zowel digitaal (website) als via een telefonische servicedesk. Daarnaast kunnen inwoners ook informatie krijgen over subsidies en leningen. Doelstelling is om het aanbod de komende jaren verder te verbreden met thema's klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit. Ook wordt er gekeken of er een duurzaamheidsloket voor VVE's en bedrijven moet komen. Daarnaast willen we de haalbaarheid en toegevoegde waarde van een fysiek loket onderzoeken. We meten de effectiviteit van het loket doorlopend en kiezen indien gewenst voor een andere (meer effectieve) invulling.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Regionaal duurzaamheidsloket Noord-Veluwe, Energiecoöperatie en andere samenwerkingspartners

Werkveld: Wonen, verblijven

Planning: Doorlopend

Project 35

Leningen en subsidies (breed)

Via het Duurzaamheidsloket worden inwoners geïnformeerd over landelijke verduurzamingsubsidies en -leningen. Daarnaast heeft de gemeente ook een eigen Toekomstbestendig Wonen Lening en de Stimuleringslening. Met deze leningen kunnen inwoners, kleine VVE's en non-profitorganisaties tegen gunstige voorwaarden geld lenen voor het doen van investeringen in het energiezuinig maken van hun pand. Hiermee wordt het aantrekkelijk om verduurzamingsmaatregelen te treffen en worden financiële drempels verlaagd.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Regionaal duurzaamheidsloket Noord-Veluwe, Energiecoöperatie

Werkveld: Wonen, verblijven

Planning: Doorlopend

Project 36

Groene initiatieven stimuleren

Lokale initiatieven om duurzaamheid te verhogen willen we stimuleren. Daarom richten we een stimuleringsfonds op om groene duurzaamheidsinitiatieven te bevorderen. Dit fonds is bedoeld voor alle initiatieven die passen binnen de scope van deze duurzaamheidsvisie. Denk bijvoorbeeld aan een initiatief dat inwoners begeleidt bij overstappen van gas, wateropvang, vergroening van de leefomgeving, etc.

Rolneming: Ondersteunende overheid

Partners: Initiatiefnemers

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: Start: 2025, doorlopend

Thema ● **Energietransitie** ● **Circulaire Economie** ● **Klimaatadaptatie** ● **Biodiversiteit** ● **Communicatie en Participatie**

Project 37 (a)

Communicatiestrategie en -acties

Er wordt een gemeentelijke communicatiestrategie opgesteld waarin we uitwerken hoe we door middel van gerichte communicatie en participatie-acties de doelen van de duurzaamheidsvisie kunnen bereiken.

Concrete acties waaraan gedacht wordt zijn het Huis & Tuin Event, NK Tegelwippen, lokale drinkwaterbesparing(scampagne), acties op scholen en in de eigen gemeentelijke organisatie. In hoofdstuk 7 gaan we kort op deze strategie in.

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Inwoners, bedrijven en partners

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2025

Project 38

Educatie: bewustwording en betrekken scholen

“Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”, zo luidt een bekend gezegde. Daarom willen we ons inspannen om los van het bereiken van inwoners en bedrijven ook specifieke campagnes en activiteiten op scholen te ontwikkelen. Daarmee kunnen we kinderen al jong bewust maken van de duurzaamheidsproblematiek en de gevolgen van ons menselijk handelen, denk bijvoorbeeld aan het inzetten op specifieke duurzaamheidslessen (in de vorm van thematische lespakketten) en het vergroenen van scholen en schoolpleinen (zie project 23).

Rolneming: Presterende overheid

Partners: Inwoners, bedrijven en partners

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2025

Project 39

Gemeentelijke organisatie

Naast de communicatie-inzet via het duurzaamheidsloket en op scholen zien we het als onze taak om als overheid zelf het goede voorbeeld te geven. Onderdeel van het gemeentelijke communicatieplan is daarom ook dat we inzetten op interne bewustwording en doorlopende verbetering binnen de eigen organisatie. We richten ons daarbij op het professioneel handelen en impact van onze bedrijfsvoering, collega's alsook privé (denk aan wonen, vervoer, voeding). Welke duurzame(re) keuzes zijn er te maken in beleid, vergunningverlening, financiering en uiteindelijk in de uitvoering? Als team duurzaamheid treden we op als ambassadeur voor de doelen zoals uitgewerkt in deze visie, ook geven we collega's en directie gevraagd en ongevraagd advies als we verduurzamingskansen zien om de doelen van deze visie dichterbij te brengen. We willen dit ook verankeren in het gemeentelijk inkoop en beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

Rolneming: Presenterende overheid

Partners: Inwoners, bedrijven en partners

Werkveld: Wonen, werken, verblijven

Planning: 2025

Fasering

In onderstaand overzicht zijn alle activiteiten globaal in de tijd weggezet. Het gaat hierbij zowel om bestaand alsook nieuw beleid. Ook is aangegeven of er (deels) budget is gereserveerd in de begroting Duurzaamheid.

Legenda:

✓ Ja

✗ Nee

● Kleurtinten maken de hoeveelheid activiteiten/ werkzaamheden zichtbaar in betreffende kalenderjaar

NR		2024	2025	2026	2027	2028	Nieuw beleid	kosten uit meerjaren-begroting duurzaamheid
	Energietransitie							
1	Energievisie opstellen	●	●	●			✓	✓
2	Kaderstelling ontwikkeling Bedrijventerrein A28			●			✗	✗
3	Kader Duurzame gebiedsontwikkeling opstellen				●		✓	✓
4	Warmtetransitie en Wijk van de Toekomst	●	●	●			✓ & ✗	✓
5	Zonnepanelen op alle geschikte daken	●	●	●	●		✗	✗
6a	Lokale aanpak isolatie	●	●	●			✗	✗
6b	Uitbreiding lokale aanpak isolatie	●	●	●			✓	✓
7	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	●	●	●	●	●	✗	✗
8	Windontwikkeling Horst & Telgt	●	●	●	●	●	✗	✗
9	E-laadinfra op orde	●	●	●	●	●	✓ & ✗	✓
10	Uitvoering mobiliteitsbeleid	●	●	●	●	●	✗	✗
11	Pilot Buurtrealisatieplan netverzwaring	●	●				✓	✗
12	Toekomstbestendig energiesysteem	●	●	●	●	●	✓ & ✗	✓
13	Besparingsaanpak bedrijven	●	●	●	●	●	✗	✗
14	Gasverbruik vergroenen		●	●	●		✗	✗

NR		2024	2025	2026	2027	2028	Nieuw beleid	kosten uit meerjaren-begroting duurzaamheid
	Circulaire Economie							
15	Gemeentelijk afvalbeleid herzien		●				✓	✗
16	Haalbaarheidsonderzoek Circulaire ambachtscentra	●	●				✓	✓
17	Hout van Ermelo			●			✓	✓
18	Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI)		●	●	●	●	✗	✓
19	Green Deal Veldzicht	●	●	●	●	●	✓ & ✗	✗
20	Regionaal materialen- en grondstoffendepot				●		✓	✓

NR		2024	2025	2026	2027	2028	Nieuw beleid	kosten uit meerjaren-begroting duurzaamheid
	Klimaatadaptatie							
21	Masterplan klimaatbestendige buitenruimte	●	●				✗	✓
22	Grondwateronttrekking in kaart brengen			●			✓	✓
23	Voorbeeldstraat klimaatbestendige buitenruimte	●	●	●	●	●	✗	✓
24	Schaduwrijke routes naar centrum		●	●	●	●	✓	✓
25	Toekomstbestendige schoolpleinen			●	●	●	✓	✓
26	Icoonproject gemeentewerf		●	●	●		✓ & ✗	✗

NR		2024	2025	2026	2027	2028	Nieuw beleid	kosten uit meerjaren-begroting duurzaamheid
	Biodiversiteit							
27	Kansenkaart Biodiversiteit	●	●				✓	✓
28	Planvorming Ecologisch beheer		●	●	●	●	✓	✓
29	Opstellen soortenmanagementplan		●	●	●		✓	✓
30	Evaluatie Afweegkader groen- en natuurinclusief bouwen		●	●			✗	✓
31	Borging klimaatadaptatieve doelen		●	●		●	✗	✓
32	Vergroenen bedrijventerreinen		●				✓ & ✗	✗
33	Meer kronendak	●	●	●	●	●	✗	✓

NR		2024	2025	2026	2027	2028	Nieuw beleid	kosten uit meerjaren-begroting duurzaamheid
	Communicatie en participatie (hoofdstuk 7)							
34	Duurzaamheidsloket (voor inwoners en eventueel bedrijven)	●	●	●	●	●	✗	✓
35	Leningen en subsidies (breed)	●	●	●	●	●	✗	✓
36	Groene initiatieven stimuleren		●	●	●	●	✓	✓
37	Communicatiestrategie en -acties	●	●				✓	✓
38	Educatie: bewustwording en betrekken scholen		●				✓	✓
39	Gemeentelijke organisatie		●				✗	✗

NR		2024	2025	2026	2027	2028	Nieuw beleid	kosten uit meerjaren-begroting duurzaamheid
	Monitoring en verantwoording (hoofdstuk 9)							
-	Monitoring en sturing	●	●	●	●	●	✗	✗
-	Ontwikkeling en onderhouden dashboard		●	●	●	●	✓	✓
-	Evaluatie programma			●		●	✗	✓

Voor alle activiteiten die in dit hoofdstuk zijn uitgewerkt zijn ook de benodigde middelen in kaart gebracht om de visie te kunnen realiseren (zowel financieel als qua capaciteit). Hoofdstuk 8 gaat daar nader op in.

7 Communicatie en participatie

Met de visie, doelen en activiteiten werken we toe naar een duurzaam en toekomstbestendig Ermelo in 2050. Het duurzaamheidsteam van de gemeente bereikt de duurzaamheidsdoelen niet alleen. Daarvoor is een gezamenlijke aanpak en samenwerking met in- en externe samenwerkingspartners nodig. Een communicatiestrategie is hierbij een sleutel tot succes. Het legt de basis voor begrip, betrokkenheid en actieve participatie van de gemeenschap bij de realisatie van de gestelde doelen.

Communicatiestrategie duurzaamheid

In de communicatiestrategie - die we op gaan stellen - zetten we in het verlengde van deze duurzaamheidsvisie op een rij welke communicatiedoelen we willen bereiken, welke doelgroepen een rol spelen en welke strategie we willen gebruiken om de doelgroepen te bereiken. We schrijven kernboodschappen, die begrijpelijk, inspirerend en gericht zijn op de specifieke (informatie-)behoeften van de verschillende stakeholders. En bepalen welke communicatiemiddelen het meest effectief zijn om de boodschap over te brengen.

Communicatiedoelen die we met de communicatiestrategie willen bereiken zijn:

- Bewustwording vergroten: De gemeenschap informeren over het belang van duurzaamheid en de impact van hun acties. Inzichtelijk maken hoe individuele acties en samenwerkingen een positieve impact kunnen hebben.
- Betrokkenheid vergroten: Burgers, bedrijven en instellingen aanmoedigen om actief deel te nemen aan

duurzame initiatieven, door te inspireren, handelingsperspectief te geven en te ondersteunen.

- Gedragsverandering stimuleren: Mensen aanmoedigen om duurzame keuzes te maken in hun dagelijkse leven. Belangrijke kanttekening: Gedragsverandering kunnen we alleen bereiken door goede communicatie in combinatie met beleidsmaatregelen, zoals beschikbaarheid van voorzieningen, financiën of wet- en regelgeving.
- Leiderschap tonen: De gemeente wil zelf het goede voorbeeld geven door duurzame praktijken te implementeren en te promoten.

Daarbij houden we rekening met de volgende leidende principes.

- Wij communiceren open, eerlijk en transparant.
- In begrijpelijke taal informeren we doelgroepen over de zaken die voor hen relevant zijn. Dit doen we tijdig en volledig.
- Om dit goed te kunnen doen, houden we in de gaten wat er leeft en speelt in de samenleving en zorgen we waar mogelijk voor ruimte voor dialoog.

- Waar nodig passen we onze communicatie aan.
- We nemen onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en medewerkers als uitgangspunt en sluiten aan bij hun communicatiebehoeften en -voorkeuren.
- Met onze partners zorgen we dat de communicatie afgestemd en eensluidend is.

Projectcommunicatie

Vanuit de nog op te stellen communicatiestrategie wordt de communicatie en participatie van alle activiteiten zoals beschreven in het duurzaamheidsprogramma verder vormgegeven.

8 Mensen en middelen

Om voorliggende duurzaamheidsvisie en uitvoeringsprogramma uit te kunnen voeren zijn middelen nodig om alle activiteiten uit te voeren die bijdragen aan het bereiken van geformuleerde doelstellingen. In dit hoofdstuk hebben we op een rij gezet welke capaciteit en kosten we hiervoor moeten maken. Daarbij hebben we ook uitgewerkt hoe we deze kosten willen dekken.

Programmasturing en omgevingswet

Duurzaamheid is een breed onderwerp dat de hele gemeente en daarmee de gemeentelijke organisatie raakt. Medewerkers van ruimtelijke ordening, verkeer, vergunningen, communicatie, maar ook van maatschappelijk vastgoed gaan allemaal aan de slag met duurzaamheid. Om ervoor te zorgen dat we het overzicht bewaren en integraal met elkaar samenwerken, kiezen we ervoor om het onderwerp programmatisch aan te pakken. Hierdoor kunnen activiteiten in samenhang opgestart worden en kan gestuurd worden op het behalen van doelstellingen. Door de programmaorganisatie zal de voortgang worden gemonitord en geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

De strategische doelen uit deze visie vervangen de huidige doelen die gesteld zijn in de omgevingsvisie. Bij een volgende herijking of herziening van de omgevingsvisie worden deze doelstellingen hierin geïntegreerd. De voorliggende visie en uitvoeringsprogramma zijn tot die tijd het geldende beleid voor de gemeente Ermelo.

Benodigde capaciteit

Gebaseerd op de doelen en activiteiten uit deze duurzaamheidsvisie is een raming gemaakt van de benodigde capaciteit die binnen de gemeente Ermelo nodig is om deze

activiteiten uit te kunnen voeren. Deze raming is gebaseerd op kentallen vanuit het landelijk onderzoek: 'Onderzoek kosten decentrale uitvoering van klimaat- en energiebeleid (herijking 2024)'. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht

van de Raad voor het Openbaar Bestuur (hierna: ROB) en vormt de basis voor een advies van de ROB aan de Rijksoverheid over de bekostiging en governance van de decentrale uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Op dit moment wordt er circa 3,4 fulltime-eenheid (afgekort: FTE) besteed aan het onderwerp duurzaamheid. Deze capaciteit is niet voldoende om deze duurzaamheidsvisie en alle daaraan verbonden activiteiten uit te voeren. Berekend is dat de benodigde formatie de komende jaren toe moet groeien van 3,4 FTE nu naar 7,95 FTE in 2030. Met het oog op de werkdruk is het zaak om hier in 2024 en 2025 stappen in te zetten. In onderstaande tabel is de raming van de benodigde capaciteit per thema weergegeven:

Thema	FTE	Toelichting	
Overkoepelend	1	Programmamanagement, RES, integraal programmeren	Bestaande formatie
Gebouwde omgeving	1	Beleid: TVW, SMP, aansturing WUP en loket	Bestaande formatie
Gebouwde omgeving	2	Wijkaanpakken en uitvoering SPUKs	Te werven
Industrie & Elektriciteit	1	Green Deals, Besparing (EML), netcongestie (SEH)	Te werven
Circulaire Economie	0,5	Klimaatneutraal inkopen, aanjagen circulaire projecten i.s.m. met regio (Meerinzicht)	Te werven
Klimaatadaptatie en Biodiversiteit	1	Initiator groen-blauwe kansen (50%), aanjager biodiversiteit (50%)	Bestaande formatie
Ondersteuning	1	Communicatie incl. duurzaamheidsloket	Deels bestaand, deel te werven
	0,35	Finance en control	Bestaande formatie (niet ten laste van programma)
	0,1	Juridische zaken	Bestaande formatie (niet ten laste van programma)
Totaal benodigd	7,95		

Tabel: Inschatting benodigde capaciteit voor uitvoering in FTE

Kosten

Voor de uitvoering van de activiteiten is een kostenraming uitgewerkt (zie bijlage 3). De kosten hebben we samengevat in een begroting voor de jaren 2024 - 2028. De kosten voor 2024 worden gedekt uit de lopende begroting. In de kostenraming is rekening gehouden met de fasering van alle activiteiten zoals uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Thema	2025	2026	2027	2028
Beleidsontwikkeling en programmasturing	355	65	45	15
Onderzoeken en projecten	722	557	175	100
Ondersteuning uitvoering	220	190	185	185
Subtotaal	1.297	812	405	300

Tabel: Samenvatting kosten duurzaamheidsvisie x €1.000

Bij de uitvoering van deze duurzaamheidsvisie zullen ongetwijfeld nieuwe kansen en projecten ontstaan. Deze projecten zijn nog niet geraamd binnen dit programma. Wanneer deze projecten in lijn liggen met de doelen van dit programma kunnen hiervoor later onderbouwde (investerings)voorstellen worden gedaan. Denk bijvoorbeeld aan meerkosten voor het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte of incidentele investeringen in duurzame projecten.

Dekking

Voor de benodigde capaciteit en kosten kan op verschillende wijze dekking gevonden worden. In de gemeentelijke begroting zijn reeds (beperkt) middelen voor Duurzaamheid opgenomen binnen het programma Samen Wonen. Afgelopen jaren zijn er ook incidentele

uitkeringen en subsidies van het Rijk ontvangen voor het uitvoeren van taken volgende vanuit het klimaatakkoord, dit betreft onder meer de CDOKE-regeling, specifieke uitkering Energie-armoede en Lokale Isolatie Aanpak en NPLW gelden. Zo zijn er meer subsidies en externe financieringsmogelijkheden die we in willen zetten om de doelstellingen te bereiken. In het raadsvoorstel is de dekking verder gepreciseerd.

9 Monitoring en verantwoording

Met de uitvoering van deze duurzaamheidsvisie wil de gemeente Ermelo impact maken om de doelstelling een klimaatneutraal en klimaatbestendig Ermelo in 2050 te bereiken. Om op weg naar dit einddoel te kunnen bijsturen is tussentijds monitoring van behaalde resultaten nodig. Deze informatie willen we daarom transparant communiceren met onze inwoners en bedrijven om zo bewustwording te creëren.

Monitoren van de voortgang

Na vaststelling van de duurzaamheidsvisie is het van belang om na te denken over de manier waarop we de monitoring van de uitvoering van de duurzaamheidsvisie vorm willen geven. Zowel op het niveau van de doelstellingen (effect) alsook op het activiteitsniveau (inspanningen). Op het gebied van duurzaamheid is gelukkig veel goede en openbare informatie beschikbaar, zoals de regionale klimaatmonitor gebaseerd op onder meer landelijke cijfers van het CBS. Uit de beschikbare informatie zal een selectie gemaakt worden om lokale voortgang te monitoren. Het is niet de insteek om hiervoor lokaal eigen data in te gaan winnen, omdat dat arbeidsintensief en foutgevoelig is. Bij het monitoren van de voortgang is het wel goed om te beseffen dat veel monitoringcijfers vaak achter de uitvoeringspraktijk aanlopen en dat de transitie in werkelijkheid al verder kan zijn.

Ontwikkeling Online Dashboard

Op verzoek van de gemeenteraad zal er een online dashboard duurzaamheid worden ontwikkeld. Het idee is dat dit dashboard doorlopend laat zien waar Ermelo staat op het gebied van duurzaamheid. Het dashboard helpt de raad bij het uitvoeren van haar controlerende taak en kan

ook bijdragen aan de bewustwording en betrokkenheid van inwoners bij het thema duurzaamheid. Dit dashboard zal daarom ook gepubliceerd worden op de website van de gemeente.

Verantwoording

Periodiek bevroren we de stand van zaken van het online dashboard en zetten we dit om in een inhoudelijke voortgangsrapportage. In deze voortgangsrapportage beschrijven we de voortgang aan de hand van de doelstellingen en de onderliggende projecten en activiteiten. Steeds zal dan worden vastgesteld of we als gemeente op koers liggen om de doelen te halen. Waar dat niet het geval is zullen consequenties en zo mogelijke bijstuuracties worden geformuleerd. De voortgangsrapportage wordt eens per jaar opgesteld en aangeboden aan de directie, college en gemeenteraad.

Evaluatie

Wij stellen voor om de duurzaamheidsvisie en de uitvoering daarvan over 4 jaar integraal te evalueren in samenspraak met de gemeenteraad. Via jaarlijkse voortgangsrapportages wordt tussentijds gerapporteerd over de tussenstand.

Bijlagen

Bijlage 1: Samenvatting communicatie en participatietraject

Participatieplan

Bij het door de raad vastgestelde projectinitiatiedocument is een participatieplan opgesteld. In dit participatieplan is uitgewerkt dat alle relevante stakeholders werden betrokken bij de totstandkoming van de duurzaamheidsvisie.

In tabel 1.1 is een overzicht opgenomen op welke momenten er met wie is geparticipeerd. Onderstaand wordt een korte toelichting gegeven op het proces.

Daarnaast geeft tabel 1.2 een overzicht van de bestuurlijke besluitvorming tot op heden.

Participatie tot Hoofdlijnendocument

Allereerst zijn bij de collega's beelden opgehaald over de inhoud en scopeafbakening met betrekking tot de herijking van de visie en het uitvoeringsprogramma duurzaamheid. Vervolgens zijn op de vier thema's (energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie, biodiversiteit) doelen en mijlpalen uitgewerkt en zijn er activiteiten aan gekoppeld. De externe stakeholders konden daarna reflecteren op de opbrengst uit de ambtelijke sessie en deze aanvullen, aanscherpen en verrijken. Voor inwoners heeft een dialogavond en het online Dorpsgesprek plaatsgevonden. Hiervoor zijn inwoners via de gebruikelijke gemeentelijke communicatiekanalen uitgenodigd. De input die is opgehaald en verwerkt in het hoofdlijnendocument. De gemeenteraad

heeft vervolgens de voorkeursrichtingen uit het hoofdlijnendocument vastgesteld.

Participatie tot Visie Duurzaamheid en uitvoeringsprogramma

Na vaststelling van de voorkeursrichtingen zijn er werksessies gehouden met de ambtelijke organisatie en met de externe stakeholders. De ambtenaren zijn gevraagd om de belangrijkste opgaven te benoemen. In de volgende sessie met de samenwerkingspartners is hen gevraagd om te reflecteren op de opbrengst en om in de fase van planvorming mee te denken en input te leveren om een optimale samenwerking te borgen in de uitvoering. Vervolgens is de conceptvisie Duurzaamheid en het uitvoeringsprogramma (85%-versie) ambtelijk besproken. Daarna is de 95% versie voorgelegd aan de betrokken stakeholders. Ook is deze versie gedeeld met de inwoners die in de eerste fase hun bijdrage hebben geleverd.

Tabel 1.1 Overzicht participatiemomenten

Datum	Bijeenkomst	Toelichting op bijeenkomst	Aanwezigen
25-04-23	Werksessie visie duurzaamheid	In deze sessie zijn bij de collega's beelden worden opgehaald over thema's en afbakening van de scope voor herijking ambities en doelstellingen duurzaamheid en uitvoeringsprogramma duurzaamheid.	Aanwezig: collega's sociaal domein, vastgoed en grondzaken, ruimte, groen en landschap, bouwplan-begeleider, wonen, communicatie, groen en bossen, duurzaamheid.
23-05-23	Sprintsessie visie duurzaamheid	Per Thema (energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie, biodiversiteit) doelen en mijlpalen uitwerken en daaraan gekoppeld activiteiten die we wel of niet kunnen gaan doen. Deze opbrengst wordt in de middagsessie met externen gedeeld.	Aanwezig: collega's vastgoed en grondzaken, ruimte, groen en landschap, bouwplanbegeleider, wonen, communicatie, groen en bossen
23-05-23	Sprintsessie visie duurzaamheid	Aan externen (samenwerkingspartners) wordt gevraagd de opbrengst van de ochtendsessie aan te vullen, aan te scherpen en te verrijken. Na deze sessie volgt een sessie waar de uitvoering en fasering wordt uitgewerkt.	Aanwezig: burger, Energiecoach, buurtvereniging, Waterschap, BKE, Uwoon, VE, ODNV, Liander, NMP

Datum	Bijeenkomst	Toelichting op bijeenkomst	Aanwezigen
01-06-23	Inwonersavond visie duurzaamheid	Geïnteresseerde burgers zijn gevraagd de opbrengst van de sprintsessie verder aan te vullen en aan te scherpen.	Aanwezig: zes burgers.
30-06-23	Online dorpsgesprek	Via het online dorpsgesprek is burgers gevraagd hun droom voor een duurzame toekomst in Ermelo te delen.	Er zijn 8 reacties van burgers binnengekomen.
27-06-23	Werksessie uitvoeringsprogramma	In deze sessie zijn ambtenaren bevraagd op de belangrijkste opgaven. Welke thema's horen thuis in het uitvoeringsprogramma en hoe worden deze inspanningen/projecten in tijd weggezet en wat vraagt dat aan extra middelen.	Aanwezig: collega's vastgoed en grondzaken, ruimte, groen en landschap, bouwplanbegeleider, wonen, communicatie, groen en bossen, duurzaamheid.
04-07-23	Sprintsessie visie duurzaamheid	Aan de samenwerkingspartners wordt gevraagd om in de fase van planvorming mee te denken en de gemeentelijke visie van input te voorzien om een optimale samenwerking te borgen in de uitvoering. Dit wordt gedaan door de opbrengst van de ambtelijke sessie met hen te delen.	Aanwezig: recreatiebedrijven, buurtverenigingen. Uitgenodigd: Jongerenraad, recreatiebedrijven, buurtverenigingen, Groene Draad.
08-04-24	85% versie van de visie duurzaamheid bespreken met internen.	De 85% versie van de visie is voorgelegd aan de projectgroep en betrokken ambtenaren om de visie verder te verfijnen tot een definitieve versie.	Aanwezig: milieu, riool, water en klimaat, groen en landschap, duurzaamheid, communicatie, wonen.
23-04-24	95% versie van de visie duurzaamheid bespreken met externen.	De 95% versie van de visie is voorgelegd aan de externe stakeholders om de visie verder te verfijnen tot een definitieve versie.	Aanwezig: buurtvereniging, VE

Tabel 1.2 Overzicht bestuurlijke besluitvorming

Datum	Besluit en documentnummer	Wie	Toelichting op besluit	Stemverhouding
08-03-23	PID herijking ambities en doelstellingen (e220038402) aangepaste versie	Raad		
29-03-23	Analysedocument (beeldvormend) (e230022702)	Raad		
12-04-23	Analysedocument (oordeelsvormend) (e230022702)	Raad		
09-05-23	Analysedocument (ter informatie) (e230022702)	College		
31-05-23	Analysedocument in diversenavond (e230022702)	Raad	De raad wordt door middel van een presentatie geïnformeerd over de kaders voor de herijking ambities/doelen, meegenomen in het participatietraject en de uitwerking van het plan van aanpak van de visie.	

Datum	Besluit en documentnummer	Wie	Toelichting op besluit	Stemverhouding
07-06-23	Informatiememo analyse visie duurzaamheid en uitvoeringsprogramma (e230016619)	Raad	Kennis te nemen van het analysedocument en het participatieplan herijking visie.	
04-10-23	Hoofdpijndocument (beeldvormend) (e230041374)	Raad		
25-10-23	Hoofdpijndocument (oordeelsvormend) (e230041374)	Raad		
21-11-23	Hoofdpijndocument (Besluitvormend) (e230041374)	Raad	De raad stelt het hoofdpijndocument vast met onderstaande motie en amendement.	
21-11-23	Aangenomen motie onderzoek implementeren duurzaamheids-dashboard	Raad	Roept het college op: - De mogelijkheden en haalbaarheid te onderzoeken voor het implementeren van een duurzaamheids-dashboard. Dit dashboard geeft op jaarbasis gemeten data weer. In dit dashboard zijn per thema de cijfers of status van prestatie- of effectindicatoren weergegeven. Indicatoren als; CO2 uitstoot, energieverbruik, energielabel per woning, aantal duurzame wijkinitiatieven, restafval van de gemeentelijke organisatie, aardgasvrij, mobiliteit en natuur inclusieve maatregelen. - Dit dashboard beschikbaar te stellen op de gemeentelijke website. - Met de uitkomst terug te komen naar de raad door de benodigde middelen op te nemen in de financiële paragraaf van de Duurzaamheidsvisie. - Het invoeren van een dashboard hoge prioriteit te geven op de uitvoeringsprogramma's.	Unaniem
21-11-23	Aangenomen motie paragraaf duurzaamheid	Raad	Draagt het college op: Te zorgen dat er bij elk raadsvoorstel waar relevant een paragraaf 'Duurzaamheid' wordt opgenomen, waarin wordt beschreven: - hoe het plan is getoetst aan de duurzaamheidsvisie en - doelstellingen - of het voorstel bijdraagt aan de gestelde doelstellingen voor een duurzaam Ermelo - en zo ja, op welke wijze – en in welke mate er wordt bijgedragen - In het uitvoeringsprogramma duurzaamheid op te nemen wanneer en op welke wijze een dergelijke paragraaf ingevuld dient te worden	15 voor, 4 tegen.
21-11-23	Amendement 'Duurzaam op weg'	Raad	Besluit: Duurzame mobiliteit toe te voegen als element voor een duurzaam Ermelo, door beslispoint 4 "4. Elementen voor een duurzaam Ermelo zijn: integrale duurzaamheid, groen en schaduwrijk Ermelo, energieneutraal, inzetten op inwoners(gedrag), aandacht voor (recreatie)bedrijven, gemeente geeft het goede voorbeeld en het mag wat kosten (Hoofdpijn 4 Elementen, keuze A)" als volgt te wijzigen: "4. Elementen voor een duurzaam Ermelo zijn: integrale duurzaamheid, duurzame mobiliteit, groen en schaduwrijk Ermelo, energieneutraal, inzetten op inwoners(gedrag), aandacht voor (recreatie)bedrijven, gemeente geeft het goede voorbeeld, en het mag wat kosten (Hoofdpijn 4 Elementen, keuze A).	18 voor, 1 tegen.

Betrokken samenwerkingspartners

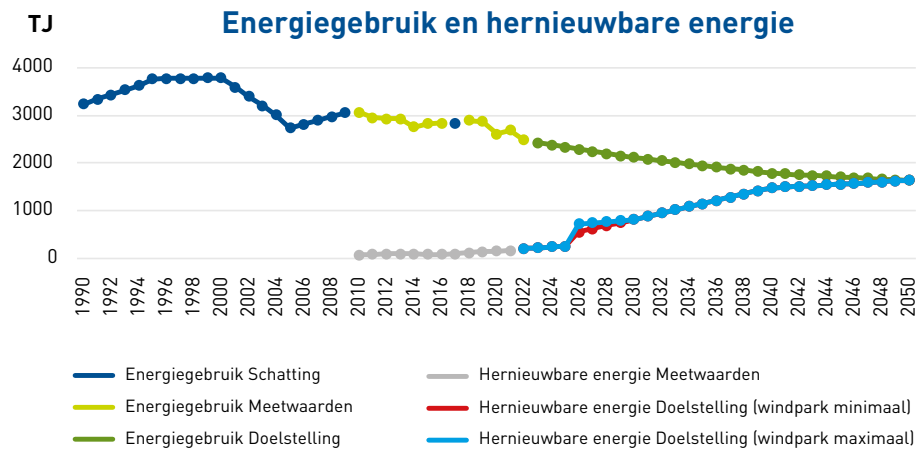
- Energiecoaches
- Buurtvereniging
- Waterschap
- BKE
- Uwoon
- Veluwe Energie
- ODNV
- Jongerenraad
- Recreatiesector
- Groene Draad
- RES
- Liander
- NMP

Betrokken ambtelijke afdelingen

- Vastgoed en grondzaken
- Ruimte
- Groen en landschap
- Bouwplanbegeleider
- Wonen
- Communicatie
- Groen en bossen
- Recreatie
- Sociaal domein
- Duurzaamheid

Bijlage 2: Onderbouwing doelstellingen energietransitie

In hoofdstuk 4 zijn de doelstellingen voor 2050 en tussendoelen voor 2030 uitgewerkt. Voor het thema energietransitie gaat dit om het tussendoel van 55% CO₂-reductie in 2030. Deze doelstelling is uitgewerkt in een tussendoel voor energiebesparing (vraagreductie) en een tussendoel voor opwek van hernieuwbare energie. Deze moeten samen 'optellen' tot de doelstelling voor energie-neutraliteit. Om hier de juiste energiehoeveelheden en percentages te kunnen vermelden is een rekensheet in Excel uitgewerkt. De output uit dit model is verwerkt in de tussendoelen en in onderstaande grafiek gevisualiseerd:

In deze bijlage is kort de opbouw van dit rekenmodel en verantwoording van de gemaakte keuzes toegelicht.

Tabblad Input

Het inputblad bestaat uit verschillende blokjes:

CO₂-reductie, energiegebruiksreductie, extra energiegebruik door woningbouwopgave, hernieuwbare energie en emissiefactoren.

- De doelstellingen voor CO₂-reductie worden gemeten ten opzichte van een referentiejaar. Voor de landelijke en Europese doelen wordt hierbij 1990 aangehouden. Je kunt dit jaartal echter ook wijzigen als dit gewenst is. In 2030 staat het CO₂-reductiedoel standaard op 55%; dit wordt aangehouden door het Gelders Energieakkoord, het Klimaatakkoord en de Europese Unie. Voor 2040 staat het standaard op 90%; dit is een mogelijk nieuw EU-doel wat gebaseerd is op het wetenschappelijke advies om 90 tot 95% CO₂-reductie in 2040 te realiseren. In 2050 staat het standaard op 100%; dit doel komt overeen met de ambitie van Ermelo om in 2050 klimaatneutraal te zijn.
- Ook bij energiegebruiksreductie wordt er gemeten ten opzichte van een referentiejaar. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. Meestal wordt niet 1990 gebruikt. 2008 wordt regelmatig gebruikt als referentiejaar en is ook hier gekozen. Energiegebruiksreductie, of energiebesparing, heeft standaard als doel in 2030 om 31% energie te besparen. Dit is gebaseerd op een combinatie van 11,7% als gemiddeld doel voor de hele Europese Unie en 50% voor overheidsgebouwen. We gaan ervanuit dat Nederland hierin een ambitieuzer doel kan stellen dan het EU-gemiddelde. De doelen voor 2040 en 2050

zijn keuzes; deze zijn nu gesteld op respectievelijk 40 en 45%. Dit is nodig om de op te wekken hoeveelheid duurzame energie te beperken. Deze doelen kunnen deels gerealiseerd worden door over te stappen op warmtepompen; deze gebruiken 3 tot 5 keer minder energie dan een cv-ketel op aardgas. Dit levert een stijging op in elektriciteitsverbruik, maar het gasverbruik zal nog sterker dalen.

- De woningbouwopgave leidt tot extra energiegebruik. Dit moet ook duurzaam worden opgewekt om aan de doelstellingen te voldoen. We rekenen op 10% extra energiegebruik van woningen door de woningbouwopgave. Doordat de nieuwbouw relatief energiezuinig is, is dit een ruime marge. 10% van het energiegebruik van de woningen in 2022 is 57,1 TJ. Dit is daarom als standaard ingevuld.
- Er is rekening gehouden met twee grootschalige duurzame energieprojecten: het windpark en het zonnepark. Het windpark levert vanaf 2026 naar schatting 414 TJ per jaar op (met een bandbreedte van 296 tot 467 TJ per jaar). Naast deze projecten zal er nog extra hernieuwbare energie moeten worden geproduceerd om de doelen te halen.
- Voor een deel van de berekeningen zijn emissiefactoren gebruikt. Voor aardgas is dit 53,71 kton CO₂ per TJ, voor elektriciteit is dit in 2023 gemiddeld 60 kton CO₂ per TJ en voor fossiele voertuigbrandstof (grotendeels benzine) 68,2 kton per TJ.

Tabblad Output

Het tabblad output toont de resultaten die verwerkt zijn in hoofdstuk 4.

- De doelstellingen zoals verwerkt in de berekeningen leiden tot verschillende outputs, namelijk de hoeveelheid vraagreductie, de hoeveelheid hernieuwbare energie en de CO₂-reductie die je daarmee realiseert. Ook is ter indicatie weergegeven hoeveel van de doelstelling wordt ingevuld door geplande en bestaande projecten.
- De output voor vraagreductie kan ten opzichte van verschillende jaartallen worden gemeten. Standaard is gekozen voor 2022, het laatste jaar waarover data beschikbaar was.

Tabblad Grafieken

Het tabblad grafieken geeft een grafische weergave van de resultaten en toont verschillende grafieken: CO₂-uitstoot, energiegebruik, hernieuwbare energie met de minimale en maximale opbrengst van het windpark, hernieuwbare energie in procenten, energiegebruik en hernieuwbare energie, uitstoot overige broeikasgassen en verhouding broeikasgassen.

- De grafiek voor CO₂-uitstoot is gebaseerd op cijfers uit de klimaatmonitor, de doelstellingen voor 2030, 2040 en 2050 en een schatting voor de cijfers vóór 2010 op basis van gegevens van emissieregistratie.
- De grafiek voor energiegebruik is tot 2010 gebaseerd op een verrekening van de CO₂-uitstoot. De verdere cijfers komen uit de klimaatmonitor. Waar gegevens niet beschikbaar waren, is dit geïnterpoleerd. De doelstellingen zijn ook verwerkt.

- De grafieken voor hernieuwbare energie zijn ook gebaseerd op gegevens uit de klimaatmonitor. Voor 2022 is bovenop de trend nog het zonnepark toegevoegd. De jaren tot 2026 wordt de trend van de afgelopen jaren gevolgd. In 2026 komt de opwek van het windpark hierbij. De verdere grafiek is gebaseerd op de doelstellingen. Er zijn twee scenario's weergegeven: de minimale opbrengst van het windpark, met 5 turbines van 6,2 MW en de maximale opbrengst, met 7 turbines van 7 MW.
- De grafiek voor energiegebruik en hernieuwbare energie voegt de grafiek voor energiegebruik en de grafieken voor hernieuwbare energie samen. Hiermee ontstaat de 'ritssluiting' richting energieneutraliteit.
- De grafiek voor uitstoot overige broeikasgassen is gebaseerd op gegevens uit de klimaatmonitor. De grafiek voor de verhouding van de broeikasgassen is gebaseerd op de uitstoot van CO₂ en de uitstoot van overige broeikasgassen. De gestelde doelen gelden voor CO₂, maar deze grafiek geeft aan dat ook andere broeikasgassen van belang zijn. Met name methaan heeft veel impact.

Tabblad Rekenblad

Het rekenblad bevat de volgende tabellen: emissieregistratie, totaal bekende CO₂-uitstoot, CO₂-uitstoot energiedragers, Energiegebruik energiedragers, energiegebruik, totaal bekende hernieuwbare energie, hernieuwbare energie in procenten, uitstoot overige broeikasgassen, verhouding broeikasgassen, energiegebruik en hernieuwbare energie en verhouding emissies. Lichtblauw gekleurde cellen kunnen eventueel worden aangepast in de toekomst wanneer er nieuwe inzichten zijn.

- De tabel emissieregistratie geeft weer wat er aan uitstoot is gemeten tussen 1990 en 2021. De data zijn niet volledig, daarom is hier geïnterpoleerd. De uitstoot is op een andere manier bepaald dan bij de klimaatmonitor, wat zorgt voor afwijkende getallen.
- De tabel totaal bekende CO₂-uitstoot komt vanuit de klimaatmonitor. Door verrekenfactoren (die in verborgen kolommen staan) wordt de uitstoot vóór 2010 ingeschat. Daarnaast is voor de jaren na 2022 de jaarlijkse doelstelling aangegeven die behaald moet worden om op de goede weg te zijn naar de gestelde doelen in het inputblad. De getallen van de klimaatmonitor zijn leidend voor de resultaten.
- Om de reductiepaden realistisch te maken, rekening houdend met de verschillende energiedragers, is de uitstoot opgesplitst. Hierbij zijn ook de schatting, meetwaarden, en doelstelling opgenomen.
- Hetzelfde is gedaan voor het energiegebruik van de energiedragers. Dit is deels gebaseerd op de CO₂-uitstoot uit het verleden en de doelen voor de toekomst, deels op het totale energiegebruik.
- Het totale energiegebruik komt uit de klimaatmonitor. Voor het deel wat niet beschikbaar was, is met behulp van een verrekenfactor een schatting gemaakt. De doelstellingen volgen een lijn die leidt tot de gestelde doelen in het inputblad.
- De totaal bekende hernieuwbare energie komt vanuit de klimaatmonitor. Er is geen schatting gemaakt voor de cijfers van voor 2010. De doelstellingen volgen een lijn die leidt tot de gestelde doelen in het inputblad. Dit is gedaan met behulp van een verrekenfactor.
- Het percentage voor hernieuwbare energie is gebaseerd op de absolute getallen voor hernieuwbare energie en het energiegebruik.
- De uitstoot van overige broeikasgassen komt vanuit de klimaatmonitor.
- De verhouding van broeikasgassen is gebaseerd op de tabellen van CO₂-uitstoot en uitstoot overige broeikasgassen.
- De tabel voor energiegebruik en hernieuwbare energie is gebaseerd op de tabellen van energiegebruik en hernieuwbare energie.
- De verhoudingen van emissies zijn aanpasbaar. Dat dit in 2050 niet tot nul leidt, komt doordat het totaal op 100% moet uitkomen.

Bijlage 3: Onderbouwing meerjarenbegroting

Begroting visie en uitvoeringsprogramma duurzaamheid

NR project	Omschrijving	Thema	Jaar			
Strategisch			2025	2026	2027	2028
1	Energievisie opstellen	Energietransitie	● € 50.000			
2	Kaderstelling ontwikkeling Bedrijventerrein A28	Energietransitie				
3	Kader Duurzame Gebiedsontwikkeling opstellen	Energietransitie	● € 15.000			
4	Warmtetransitie: herijking Transitievisie Warmte	Energietransitie	● € 50.000			
15	Gemeentelijk afvalbeleid herzien	Circulaire Economie				
21	Masterplan klimaatbestendige buitenruimte	Klimaatadaptatie	€ 30.000			
22	Grondwateronttrekking in kaart brengen	Klimaatadaptatie		€ 30.000		
27	Kansenkaart Biodiversiteit	Biodiversiteit	€ 25.000			
28	Planvorming Ecologisch groenbeheer	Biodiversiteit		€ 25.000		
29	Opstellen Soortenmanagementplan (SMP)	Biodiversiteit	€ 150.000	PM	PM	PM
30	Evaluatie Afweegkader groen- en natuurinclusief bouwen	Biodiversiteit	€ 5.000			
31	Borging klimaatadaptatieve doelen	Biodiversiteit		€ 5.000		
40	Monitoring en sturing	Algemeen				
41	Ontwikkeling en onderhoud dashboard	Algemeen	● € 30.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
42	Evaluatie programma	Algemeen			€ 40.000	€ 10.000
	Subtotaal Strategisch		€ 355.000	€ 65.000	€ 45.000	€ 15.000
Onderzoeken en projecten			2025	2026	2027	2028
4a	Wijk van de Toekomst	Energietransitie	€ 57.000	€ 57.000		
5	Zonnepanelen op alle geschikte daken	Energietransitie				
6a	Lokale isolatieaanpak	Energietransitie	● € 315.000	● € 315.000		

NR project	Omschrijving	Thema	Jaar			
Onderzoeken en projecten (vervolg)			2025	2026	2027	2028
6b	Lokale isolatieaanpak: uitbreiding	Energietransitie	● € 80.000			
7	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	Energietransitie	PM	PM	PM	PM
8	Windontwikkeling Horst & Telgt	Energietransitie				
9	E-laadinfra op orde	Energietransitie	● € 15.000	● € 15.000	● € 15.000	● € 15.000
10	Uitvoering mobiliteitsbeleid	Energietransitie				
11	Pilot Buurtrealisatieplan netverzwaring	Energietransitie				
12	Toekomstbestendig energiesysteem (SEH)	Energietransitie	● € 30.000	● € 30.000	● € 30.000	● € 30.000
13	Besparingsaanpak bij bedrijven	Energietransitie				
14	Gasverbruik vergroenen	Energietransitie	● PM	PM	PM	PM
16	Haalbaarheidsonderzoek Circulaire ambachtscentra (CAC)	Circulaire Economie	€ 20.000			
17	Hout van Ermelo	Circulaire Economie		€ 20.000		
18	Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI)	Circulaire Economie	€ 15.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
19	Greendeal Veldzicht: cirucliar	Circulaire Economie				
20	Regionaal Materialen- en grondstoffendepot	Circulaire Economie			€ 10.000	€ 20.000
23	Voorbeeldstraat klimaatbestendige buitenruimte	Klimaatadaptatie	€ 50.000			
24	Schaduwrijke routes naar centrum	Klimaatadaptatie		€ 50.000		
25	Toekomstbestendige schoolpleinen	Klimaatadaptatie			€ 50.000	
26	Icoonproject gemeentewerf	Klimaatadaptatie	PM	PM	PM	PM
32	Vergroenen bedrijventerrein	Biodiversiteit				
33	Meer kronendak	Biodiversiteit	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	
x	Innovatie, nieuwe ontwikkelingen	Algemeen	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
	Subtotaal Onderzoeken en projecten		€ 647.000	€ 557.000	€ 175.000	€ 100.000
Ondersteunend			2025	2026	2027	2028
34	Duurzaamheidsloket	Communicatie en participatie	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
35	Leningen en subsidies (breed)	Communicatie en participatie	PM	PM	PM	PM

NR project	Omschrijving	Thema	Jaar			
Ondersteunend (vervolg)			2025	2026	2027	2028
36	Groene initiatieven stimuleren	Communicatie en participatie	€ 75.000			
37	Communicatiestrategie en -acties	Communicatie en participatie	€ 20.000			
37a	Lokale drinkwaterbesparing(scampagne)	Communicatie en participatie		€ 5.000		
38	Educatie: bewustwording en betrekken scholen	Communicatie en participatie	€ 5.000	PM	PM	PM
39	Gemeentelijke organisatie	Communicatie en participatie	PM	PM	PM	PM
x	Subsidie klimaatadaptatie particulieren	Klimaatadaptatie	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
x	Huis en tuin Event	Communicatie en participatie	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
x	Communicatie middelen	Communicatie en participatie	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
x	Communicatie inhuur Meerinzicht	Communicatie en participatie	€ 50.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
x	Samenwerking RES	samenwerking	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Subtotaal Ondersteunend			€ 295.000	€ 190.000	€ 185.000	€ 185.000
Totaal			€ 1.297.000	€ 812.000	€ 405.000	€ 300.000

Dekking visie en uitvoeringsprogramma duurzaamheid

Omschrijving	Toelichting	Jaar			
Externe dekking		2025	2026	2027	2028
● CDOKE-gelden (volledige dekking)	t.b.v. uitvoering klimaat & energiebeleid	€ 240.000	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
● "CDOKE-gelden (50% dekking) Kosten voldoen deels aan voorwaarden CDOKE"	t.b.v. uitvoering klimaat & energiebeleid	€ 58.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000
● SpUk Lokale aanpak isolatie	isoleren slecht geïsoleerde woningen t/m gem. WOZ	€ 315.000	€ 315.000	€ -	€ -
● Motie groene initiatieven	raadsmotie kadernota 2024	€ 75.000	€ -	€ -	€ -
Dekking gemeentebegroting		2025	2026	2027	2028
Reserve duzaamheid	jaarlijkse reservering	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000
Kadernota	aangevraagd voor kadernota 2025	€ 484.000	€ 272.000	€ 180.000	€ 75.000
Totaal		€ 1.297.000	€ 812.000	€ 405.000	€ 300.000

